

“JOS TOINEN KYSYY ILKEÄSTI MIKS OOT
TOISESTA MAASTA, NIIN SE EI OO MUSTA
HAUSKAA.”

– Toiminnallinen satutyöpaja kansainvälisesti
adoptoiduille lapsille

Kia Kivelä ja Aino Raiskio
Opinnäytetyö, syksy 2017
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Etelä, Helsinki
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK) +
Lastentarhanopettajan
virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kivelä, Kia & Raiskio, Aino. Toiminnallinen satutyöpaja kansainvälisesti adoptoiduille lapsille. Diak Helsinki, syksy 2017, 38 s, 7 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK), lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää toiminnallinen satutyöpaja kansainvälisesti adoptoiduille lapsille. Työn keskiössä ovat Suomessa asuvat kansainvälisesti adoptoidut 5-7 vuotiaat lapset perheineen. Opinnäytetyön tarkoituksena on käsitellä lasten kanssa ryhmässä kansainvälisesti adoptoitujen lasten kanssa heidän kohtaamiaan ennakkoluuloja sekä vahvistaa heidän identiteettiään. Toiminnallisen satutyöpajan avulla lapsella on mahdollisuus käsitellä omaa identiteettiään ja häneen kohdistuvia ennakkoluuloja.

Opinnäytetyö on kehittämishanke, johon kuului kansainvälisesti adoptoiduille lapsille järjestetyt kaksi toiminnallista satutyöpajaa suunnitteluineen ja arviointineen. Satutyöpajojen arvioinnissa käytettiin työpajoista tehtyjä havaintoja ja kerättyä palautetta lapsilta ja heidän vanhemmiltaan. Työpajoihin osallistui yhteensä 11 kansainvälisesti adoptoitua lasta.

Opinnäytetyö osoitti, että kansainvälisesti adoptoiduille lapsille suunnatulla toiminnalla on tarvetta niin vanhemmilla kuin lapsilla. Työpajat olivat lapsille rikastuttava ja hauska kokemus ja niiden avulla lapset pääsivät pohtimaan mielekkäästi vertaistuen ja aikuisen ohjauksessa omaa taustaansa ja identiteettiään. Myös vanhemmat saivat vertaistukea toisiltaan työpajojen kautta.

Kansainvälisesti adoptoitu lapsi saa adoption myötä uuden perheen, kielen, kulttuurin ja kotimaan. Adoptoidun lapsen edun mukaista on, että adoptiota ja lapsen taustoja käsitellään hänen kanssaan avoimesti lapsen ikätaso huomioon ottaen. Kansainvälisesti adoptoidut lapset kokevat monenlaisia ennakkoluuloja elämässään kantaväestöstä poikkeavan ulkonäön ja taustansa vuoksi. Satujen avulla lasten kanssa voidaan käsitellä ja vähentää heidän kohtaamiaan pohdintoja ja ongelmia.

Asiasanat: kansainvälisesti adoptoitu lapsi, lapsen identiteetti, ennakkoluulot, sadun merkitys, lapsen osallisuus, moninaisuus

ABSTRACT

Kivelä, Kia and Raiskio, Aino. A fairy tale workshop with participatory and active approach to children who are internationally adopted. 38 p, 7 appendices. Language: Finnish. Autumn 2017. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this bachelor's thesis was to develop a participatory and active fairy tale workshop for children who are internationally adopted. The focus was on internationally adopted children and their families who live in Finland. Furthermore, the aim was to discuss the identity of the children and prejudices that they have to face in their lives as an internationally adopted child.

The thesis is a development project including two workshops comprising planning and evaluation. The material for this thesis was gathered from the remarks made during the workshops and from the feedback given by the children and the parents. In total, 11 children participated in the workshops.

As a result of the study, the internationally adopted children and their parents need activities that are planned especially for them. Workshops were good experience for the children and they were able to discuss their background and identity in safe peer group. Also parents got peer support during the workshops.

An internationally adopted child gets a new family, language, culture and home country. It is the child's benefit to discuss the adoption and the child's background with the child freely. Internationally adopted children have to face prejudices because of their background and how they look. Fairy tales are a good way to discuss and reduce problems in children's life.

Keywords: internationally adopted child, the identity of child, prejudices, importance of fairy tale, diversity

1 JOHDANTO	6
2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1. Yhteiset Lapsemme ry.....	8
3 TYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	10
3.1. Kansainvälisesti adoptoitu lapsi.....	10
3.2 Kansainvälisesti adoptoidun lapsen kiintymyssuhde ja kehityksen erityispiirteet	11
3.3. Identiteetin vahvistaminen ja tunnetaidot.....	14
3.4. Ennakkoluulot kansainvälisesti adoptoidun lapsen kokemana	16
3.5. Luova ja toiminnallinen satutyöpaja.....	19
4 TAVOITTEET	22
5 TOIMINNALLISEN SATUTYÖPAJAN SISÄLTÖ.....	23
5.1 Satu Tini-siilistä	23
5.2 Toiminnalliset osuudet.....	24
6 PROSESSIN KULKU	26
6.1. Ensimmäinen toteutuskerta	28
6.2. Toinen toteutuskerta.....	30
7 TYÖPAJOJEN ARVIOINTI JA PALAUTE	33
8 POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	36
8.1. Ammatillinen kasvu	37
9 LÄHTEET	39
LIITE 1 Työpajan ohjeistus	43
LIITE 2 Sadun kuvat	44
LIITE 3 Kutsukirje vanhemmille.....	45
LIITE 4 Lupalappu vanhemmille.....	46
LIITE 5 Palautesähköposti	47

LIITE 6 Jälkimarkkinointisähköposti	48
LIITE 7 Kutsu Pihalla!?- taidenäyttelyyn	49

1 JOHDANTO

Kansainvälistä adoptiota voi verrata omalla tavallaan uudestisyntymiseen. Adoption myötä lapsi saa uuden nimen, kansalaisuuden, kodin, perheen ja sukulaiset. Adoptoidulle voi olla vaikea hahmottaa ja käsitellä taustaansa eikä siitä välttämättä ole juurikaan tietoa tai muistoja. (Ruohio 2016, 67–68.) Kansainvälisesti adoptoitu lapsi tuo aina mukanaan oman historiansa, kokemuksensa, muistonsa ja syntymävanhempansa perheen tarinaan. Lapset pohtivat elämäänsä ja taustaansa eri tavoin eri elämänvaiheissa. Ulkomailta adoptoidun lapsen identiteettiin sekoittuu omaa syntymämaataan, oman taustansa kokemuksia sekä suomalaisuutta. (Kumpumäki 2013, 138–130.) Kansainvälisesti adoptoidun lapsen asema yhteiskunnassa on erilainen suhteessa hänen adoptiovanhempaansa lapsen etnisen taustan vuoksi. Valkoisiksi asemoituilta adoptiovanhemmilta saatu rakkaus ja lohtu eivät riitä kansainvälisesti adoptoidun lapsen kokeman rasismien käsittelyyn, sillä lapsen ja vanhemman lähtökohdat ovat erilaiset ennakkoluulojen kohtaamiseen. (Rastas 2017, 1.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on käsitellä kansainvälisesti adoptoitujen lasten kanssa heidän kohtaamiaan ennakkoluuloja sekä vahvistaa heidän identiteettiään. Opinnäytetyö on toiminnallinen ja sen tuloksena toteutetaan kansainvälisesti adoptoiduille 5-7 vuotiaille lapsille suunnattu luova ja toiminnallinen satutyöpaja, joka jää yhteistyökumppanimme Yhteiset Lapsemme ry:n käyttöön. Työpajassa pohditaan ja käsitellään ennakkoluuloihin, monikulttuurisuuteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä asioita lapsen näkökulmasta sadun ja toiminnan keinoin positiivisella tavalla. Työpajan tavoitteena on vahvistaa adoptioperheiden ja erityisesti kansainvälisesti adoptoitujen lasten hyvinvointia. Toteutuneista työpajoista koottiin yhdessä lasten kanssa taideteos Pihalla-näyttelyyn, joka oli nähtävillä syyskuussa 2017 Annantalossa Helsingissä.

Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat kansainvälisesti adoptoitu lapsi, kansainvälisesti adoptoidun lapsen identiteetti, moninaisuus, ennakkoluulot sekä

sadun merkitys lapselle. Työn teoriaosassa käsittelemme kansainvälisesti adoptoidulle lapselle tyypillisiä piirteitä kiintymyssuhteen, kehityksen ja identiteetin kannalta. Haemme vastauksia siihen, miten lasta voidaan tukea identiteetin ja tunnetaitojen vahvistamisessa sekä ennakkoluulojen kohtaamisessa. Teoriaosuudessa avaamme myös luovan ja toiminnallisen työpajan käsitteitä.

2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT

Tavoitteenamme oli tehdä toiminnallinen opinnäytetyö, jossa pääsemme hyödyntämään omaa luovuuttamme. Teimme opinnäytetyön lapsille ja perheille, sillä me molemmat suoritamme lastentarhanopettajan pätevyyden. Aihe kansainvälisesti adoptoiduille lapsille suunnatusta toiminnallisesta satutyöpajasta muotoutui työelämän tarpeesta yhdessä suunnitellen ja keskustelleen yhteistyötahomme, Yhteiset Lapsemme ry:n kanssa. Opinnäytetyö vastasi meidän omia toiveita sekä yhteistyöhömmme tarvetta.

Yhteiset Lapsemme ry:llä on jo olemassa vastaavanlaisia työpajoja käytettäväksi moninaisuuden ja monikulttuurisuuden käsittelemiseen nuorten ja lasten kanssa. Kansainvälisesti adoptoiduille lapsille suunnattua työpajaa yhdistyksellä ei kuitenkaan vielä ole, vaikka se tekee muuten paljon töitä adoptioperheiden kanssa. Yhdistyksellä oli tarvetta kansainvälistä adoptiota käsittelevälle työpajalle, joka olisi suunnattu lasten tukemiseen ennakoluulojen kohtaamisessa ja identiteetin pohtimisessa. Teemme työpajan sisällöstä ja ohjaamisesta selkeän kirjallisen ohjeistuksen, jota yhdistys voi hyödyntää tulevaisuudessa. (LIITE1)

Työpajasta hyötyy erityisesti kansainvälisesti adoptoidut lapset perheineen. Työpajassa pohditaan ja käsitellään ennakoluuloihin ja yhdenvertaisuuteen liittyviä asioita lapsen näkökulmasta sadun ja toiminnan keinoin. Lapsi saa käsitellä identiteettiään ja taustojaan yhdessä muiden vertaisten kanssa aikuisen ohjaamana ja tukemana.

2.1. Yhteiset Lapsemme ry

Yhteiset Lapsemme ry on vuonna 1988 perustettu valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, johon kuuluu noin 1 000 jäsentä. Yhdistys toimii kansainvälisesti adoptoitujen, maahanmuuttajataustaisten, etnisiin

vähemmistöihin kuuluvien sekä monikulttuuristen lasten hyvinvoinnin ja oikeuksien hyväksi. Yhdistyksen toiminta perustuu YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa määriteltyihin perusteisiin. Toiminnan tavoitteena on vaikuttaa päättäjiin, viranomaisiin sekä kasvatukseen ja sosiaalialan ammattilaisiin monikulttuuristen lasten hyvinvoinnin puolesta Suomessa. Yhdistys toimii myös kansainvälisesti lasten hyväksi tekemällä kummi- ja kehitysyhteistyötä Boliviassa, Kolumbiassa ja Intiassa. (Yhteiset lapsemme Ry A. i.a.)

Yhdistyksen toiminta koostuu vaikuttamistyöstä ja kansalaistoiminnasta, monikulttuurisista lapsi- ja perhepalveluista, kansainväliseen adoptioon liittyvästä koulutus- ja tukityöstä sekä kansainvälisestä toiminnasta (Yhteiset lapsemme Ry A. i.a.). Yhdistyksen lapsi- ja perhepalveluihin kuuluu monikulttuurinen lastenkoti Ilola, monikulttuurinen perhekeskus sekä venäjänkieliset ja kotouttavat kerhot (Yhteiset lapsemme Ry B. i.a.). Vaikuttamistyötä yhdistys tekee muun muassa tarjoamalla lapsille ja nuorille "Ole rohkea ja reilu"-työpajoja, joita yhdistyksen kouluttamat vapaaehtoiset käyvät ohjaamassa kouluissa ja päiväkodeissa. Työpajat kannustavat lapsia ja nuoria rohkeuteen, reiluuteen ja toisista välittämiseen. (Yhteiset lapsemme Ry C. i.a.) Kansainväliseen adoptioon liittyvä työ koostuu valmennuskursseista adoptiovanhemmille, adoptiota harkitseville ja adoptioprosessin eri vaiheissa oleville. Lisäksi yhdistys järjestää muiden adoptio toimijoiden kanssa keskustelu- ja luentotilaisuuksia. Adoptoiduille nuorille ja aikuisille on chat-palvelu, jossa he voivat keskustella luottamuksellisesti tehtävään koulutettujen adoptoitujen aikuisten kanssa. Yhdistyksellä työskentelee myös adoptiokuraattori, johon voi ottaa yhteyttä puhelimitse tai sähköpostilla erilaisissa adoptiota koskevissa kysymyksissä. (Yhteiset lapsemme Ry D. i.a.)

3 TYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1. Kansainvälisesti adoptoitu lapsi

Vuonna 2015 Suomessa tehtiin 407 adoptiota, joista ulkomaan adoptioita oli 123 lasta (Tilastokeskus 2016). Suomessa kansainvälisiä adoption palvelunantajia ovat Interpedia ry, Pelastakaa Lapset ry ja Helsingin kaupunki, joista Helsingin kaupunki on ajamassa palveluitaan adoptionantajana alas (Adoptioperheet 2016). Adoption tarkoituksena on edistää lapsen parasta vahvistamalla lapsen ja vanhemman välinen suhde adoptoitavan ja adoptionhakijan välille. Kaikissa alaikäisen lapsen adoptiota koskevissa päätöksissä ja muissa toimenpiteissä on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. (Adoptiolaki 2012.) Adoptio on erinomainen lastensuojelullinen toimenpide, joka tukee lapsen kehitystä. Adoption myötä lapsen elinolot paranevat ja adoptoiva perhe on yleensä vakaa ja sitoutunut ottamaan vastuun lapsesta. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 43.) Adoptioon liittyy erilaisia kipeitä ja koskettavia tunteita, mutta toisaalta kokemuksia onnesta ja löytämisestä. Adoption lähtökohtana on aina antaa lapselle mahdollisuus kasvaa perheessä. (Tervonen-Arnkil 2015, 375–378.) Kansainvälinen adoptiotausta antaa lapselle kuitenkin myös ymmärrystä ja kokemusta elämän moninaisuudesta. Adoptio voi monipuolistaa ja rikastuttaa lapsen elämää. (Varilo 2015, 347.)

Kansainvälisesti adoptoidulla lapsella vaihtuu adoption myötä sekä kieli, että kulttuuri. Usein adoptoitu lapsi tulee uuteen ympäristöön yksin muutos vie luonnollisesti aikaa kestäen koko elämän. (Kaivosoja-Jukkola 2014, 55.) Aiemmin adoptoitua lasta yritettiin sulauttaa adoptioperheeseen ja sen tapoihin esimerkiksi ulkonäön ja uskonnon perusteella, niin ettei adoptiotausta näkyisi perheen sisällä tai ulkopuolisille. Pahimmillaan adoptio salattiin lapselta eikä sitä käsitelty lapsen kanssa lainkaan. (Ruohio 2014, 71.) Nykyään lapsella on mahdollisuuksien mukaan oikeus saada tiedot alkuperästään ja biologisista vanhemmistaan. Ymmärrys avoimuuden ja oman taustan tuntemisen edusta on kasvanut vasta viime vuosikymmeninä. Adoptoidun lapsen edun mukaista on,

että hänen kanssaan puhutaan avoimesti adoptiosta ja hänen taustoistaan lapsen ikätason mukaisesti, jotta adoptiosta tulisi luonnollinen osa perheen elämää. (Tervonen-Arnkil 2015, 377–378.) Lapsi voi tuntea vihaa, huolta tai ihailua biologisia vanhempiaan kohtaan ja siirtää näitä tunteita adoptiovanhempia. Ikätason mukaan kerrottu tieto adoption taustoista antaa lapselle ymmärrystä adoption syistä. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 46–47.)

3.2 Kansainvälisesti adoptoidun lapsen kiintymyssuhde ja kehityksen erityispiirteet

Aiemmin adoptioiän ajateltiin olevan tärkein asia lapsen sopeutumisessa, mutta nykyään nähdään myös lapsen aikaisempien varhaisten kiintymyssuhteiden merkitys. Adoptioperheiden mukaan iältään vanhemman lapsen adoptointi on usein vaativampi prosessi uusille vanhemmille, sillä lapsella on taustallaan monenlaisia kokemuksia. Perheiden kokemukset ovat kuitenkin pääsääntöisesti myönteisiä myös leikki- ja kouluikäisten adoptoinnista. (Adoptioperheet 2013, 8–10.) Kallandin mukaan jo vastasyntynyt vauva tunnistaa oman äitinsä äänen ja tuoksun, jolloin varhaisessakin vaiheessa tapahtunut adoptio katkaisee tietyn olotilan jatkuvuuden (Kalland 2015, 363). Kiintymyssuhdehäiriöitä on erityisesti niillä lapsilla, joiden hoitajat ovat vaihtuneet usein ja joiden varhainen hoito on ollut puutteellista. (Raaska 2015, 104). Vuonna 2007 käynnistynyt RAY:n tukema FinAdo-kyselytutkimus on kartoittanut ulkomailta suomeen adoptoitujen lasten ja nuorten hyvinvointia. Vuonna 2009 kyselytutkimus laajennettiin koskemaan myös vuoden 1985 jälkeen Suomeen tulleita aikuistuneita adoptoituja. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 11.) FinAdo-tutkimuksessa selvisi, että 58 % lapsista on nähtävillä jokin kiintymyssuhdehäiriön piirre adoption jälkeen (Raaska 2015, 104).

Aivan kuin biologiset lapset, myös adoptoidut lapset aloittavat kiintymyssuhteen rakentamisen tultuaan perheeseen. Lapsen sopeutumiseen vaikuttavat hänen aiemmat kokemukset siitä, millaisia kiintymyssuhteita hän on luonut ennen adoptiota. Adoptiota edeltävien kiintymyssuhteiden luomiseen on vaikuttanut se,

miten ja missä lasta on hoidettu ja kuinka usein hänen hoitajansa ovat vaihtuneet. Adoptoidulla lapsella on kuitenkin taustallaan erilaisia kokemuksia ja korkeampi ikä, mitkä vaikuttavat kiintymyssuhteen rakentumisen nopeuteen ja sen eri vaiheisiin. Aluksi perheeseen tullessaan lapsi voi olla helppohoitoinen ja sopeutuva, mutta turvallisuudentunteen kasvaessa alkaa oireilla ja kertoa käytöksellään aikaisemman hoidon puutteistaan. Vaihe on rankka, mutta tärkeä kiintymyssuhteen kannalta ja se lopulta vahvistaa lapsen kokemuksia aikuisen antamasta turvasta, lohdutuksesta ja hoivasta. Adoptoitu lapsi voi taantua aikaisempiin kehitysvaiheisiin ja tarvita vauvamaista hoitoa, mikä kertoo siitä, että lapsi paikkaa aiempia puutteita hoivan saannissa. Kehitysvaihe on tärkeä ja turvaa lapsen myöhempää kehitystä ja antaa hänelle turvallisuuden, luottamuksen ja hoivan kokemuksia. (Adoptioerheet 2013, 10–11 & 14.)

Kansainvälisesti adoptoidun lapsen kehitys voi olla vaihtelevaa. Joissain asioissa lapsi voi olla paljon ikätasoaan edellä, mutta toisissa asioissa jäljessä. Tyypillisiä vaikeuksia voi esiintyä syömiseen, nukkumiseen, sosiaalisiin tilanteisiin ja pakonomaisuuteen liittyvät ongelmat. (Adoptioerheet 2013, 12.) Kehityksen psyykkisten ongelmien riskiä voi lisätä köyhistä oloista johtuvat raskaudenaikainen aliravitsemus, puutostilat, stressi, äidin sairaudet, lapsen pieni syntymäpaino, synnytyskomplikaatiot ja alkoholille altistuminen raskausaikana (Raaska 2015, 102). Sinkkosen ja Arnkilin mukaan adoptoitujen lasten kehityksen ongelmista on vaikea tehdä selkeitä johtopäätöksiä, sillä adoptiokäytännöt ja adoptoitujen lasten lähtökohdat vaihtelevat suuresti. Lähtömaiden olosuhteet ja lasten taustat ovat hyvin erilaisia. Yleisesti ottaen adoptoiduilla lapsilla on muita useammin käytöshäiriöitä ja oppimisvaikeuksia, jotka kuitenkin helpottuvat yllättävän hyvin lapsen päästyä adoptioerheeseen. Kehityksen ongelmia on todennäköisimmin niillä lapsilla, jotka on adoptoitu vanhempana ja joilla on taustallaan jo useampia sijoituksia. Adoptoidun lapsen kehitysarvioinnissa on otettava huomioon hänen taustansa eikä sitä voida verrata varsinkaan alkuvaiheessa suomalaisiin standardeihin. Lapsen kehitystä ei tule verrata hänen ikäänsä ja patistaa häntä olemaan iso ja pärjäävä, ennen kuin hän on siihen valmis. (Sinkkonen & Tervonen-Arnkil 2015, 44–45.)

Lapsi ei tietoisesti muista elämänsä varhaisvaiheita, mutta ne ovat mukana hänen alitajunnassaan ja voivat näkyä lapsessa välähdyksenomaisesti hajanaisuutena ja katkonaisuutena. Muistot ovat olemassa ruumiin muistissa. Adoptoidun lapsen luottamus toiseen ihmiseen voi olla estynyttä, varsinkin jos hänellä on takanaan useampia erokokemuksia. Tämä voi aiheuttaa sen, ettei lapsi välitä, kuka hänestä huolehtii eikä hän uskalla kiintyä kehenkään vaan kohtaa ventovieraatkin ihmiset ujostelematta ja estoitta. Jotkut lapset taas suhtautuvat varautuneesti muihin ja tarkkailemalla valikoivat suhteensa toisiin ihmisiin, joka voi näkyä esimerkiksi siinä, ettei lapsi hae välittömästi katsekontaktia. Osalla lapsista hylkäämiskokemukset voivat näkyä miellyttämisen haluna ja tarpeena myönteillä ja viihdyttää aikuista peittäen samalla oman todellisen itsensä. (Siltala 2015, 257.) Adoptioperheiden mukaan adoptoitu lapsi itsenäistyy hieman myöhemmin kuin perheeseen syntynyt lapsi. On tärkeää, että liian aikaisen itsenäistymisen sijaan tuetaan lapsen kiintymistä perheeseen. (Adoptioperheet 2013, 12.)

Lapsen aiemmat kokemukset mahdollisesti lastenkodissa elämisestä voivat vaikuttaa lapsen käytökseen monin tavoin. Jollain lapsilla se saattaa näkyä aggressiivisena käytöksenä ja siinä, että he kokevat muut lapset uhkana, mutta osalla lapsilla omatoimisuutena ja yksin pärjäämisenä. (Adoptioperheet 2013, 13.) Lapsen kulttuuritausta ja maailmankatsomus on erilainen ja koko perhemalli voi olla lapselle uusi opeteltava asia. Lapsi voi kokea uhkaavana asiat, joilla aikuinen yrittää luoda hänelle turvallisuuden tunnetta. (Hietaranta; Pietarila & Pärssinen-Hentula 2007, 35.) Toisaalta FinAdo-tutkimuksessa välittyi adoption ja erilaisuuden tuoma rikkaus. Kansainvälisesti adoptoidulla voi olla sosiaalisia, psykologisia ja kulttuurisia taitoja, joita heillä ei välttämättä olisi ilman adoptiotaustaa (Koskinen 2015, 142). Useissa tutkimuksissa on todettu, että adoptio on suojaava tekijä lapselle ja adoptoidut lapset ovat pääosin hyvin sopeutuneita (Raaska 2015, 104).

3.3. Identiteetin vahvistaminen ja tunnetaidot

Erikson (1959) on määritellyt psykososiaalisen identiteetin käsitteen yksilön suhteena sisäiseen maailmaansa sekä ympäröivään todellisuuteen. Ympäröivään todellisuuteen sisältyy vuorovaikutussuhteet, yksilöt, perhe, toinen sukupuoli, yhteisöt, kulttuuri ja sen ideologia sekä haasteet, sukupolvet ja ajan ilmiöt. Ihmisen keskeisiin pohdintoihin kuuluu, mitä minä merkitsen toisille ja toiset minulle. Ihmisen identiteetti muotoutuu eri kehitysvaiheissa ja siirtymissä: sikiövaihe, varhaislapsuus, lapsuus, nuoruus, keski-ikä, vanhuus, kuoleminen ja kuolema. Identiteetin kehittyminen on matka, ja jokainen kehitysvaihe vaikuttaa toisiinsa. Tulevaisuuden kehitysvaiheet voivat korjata ja täydentää edellisiä kehitysvaiheita vielä myöhemmin. (Siltala 2015, 262 & 264–265.)

Siltalan mukaan adoptoidut ihmiset työskentelevät identiteettinsä kanssa koko elämänsä. He rakentavat ja pohtivat suhdettaan biologisten vanhempiensa lisäksi adoptiovanhempiinsa. (Siltala 2015, 266.) Adoptoitu lapsi voi usein yrittää torjua adoptiota. Hyvien ja korjaavien kokemusten avulla adoptoidun lapsen elämä voi muodostua tasapainoiseksi. Tähän vaaditaan riittävän hyvää vanhemmuutta sekä adoptoiduksi tulon hyväksyntää, käsittelyä ja integroimista osaksi adoptoidun omaa identiteettiä ja minäkuvaa. Varilon mukaan adoptio tuo mukanaan traumoja ja niiden työstäminen sekä hyväksyminen ovat osa adoptoidun elämää. (Varilo 2015, 348.)

Toisaalta kansainvälisesti adoptoidut elävät osana suomalaista yhteiskuntaa, eivätkä mieti omaa taustaansa joka hetki. Oma biologinen tausta voi kuitenkin nousta esiin erilaisissa tilanteissa aktiivisemmin, jolloin oman taustan pohtiminen on tärkeää. (Kumpumäki 2013, 128.) Nykyään pidetään tärkeänä, että lapsen synnyinmaa ja sen kulttuuri pidetään osana lapsen elämää. Kulttuuri näkyy arjessamme esimerkiksi ruuassa, pukeutumisessa ja musiikissa, mutta se heijastuu myös arvoihimme ja tavassamme tarkastella maailmaa. (Ruohio 2014, 72 & 74). Lapsen tulee voida olla ylpeä synnyinmaastaan ja hän voi kokea surua, jos omasta synnyinmaasta puhutaan negatiiviseen sävyyn (Adoptioperheet 2013, 33). Tärkeää identiteetin vahvistamisen kannalta on, että lapsella on tunne kuulumisesta perheeseen. Perheeseen kuulumisella ei ole tekemistä biologian

kanssa, vaan läheisistä ihmissuhteista, joiden vahvistaminen on hyväksi niin vanhemmille kuin lapselle. (Adoptioperheet 2013, 32.)

Kysymykset adoptiosta mietityttävät lasta välillä enemmän ja välillä vähemmän ja ne voivat tulla lapsen mieleen yhtäkkiä. Tärkeää näissä tilanteissa on aikuisen valmius kuunnella ja keskustella lapsen ajatuksista hänen kanssaan. (Adoptioperheet 2013, 32–33.) Aikuisen tulee auttaa lasta pärjäämään erilaisten tunteiden kanssa. Lapsen ei tarvitse pelätä tai yrittää peitellä mitään tunteitaan, vaan oppia käsittelemään niitä. Eri tunteiden takana on aina jotain syitä, joita kannattaa tutkia, jotta niitä voi ymmärtää. Aikuisen tehtävänä on toimia ikään kuin turvamiehenä, jolloin lapsi voi käsitellä tunteitaan turvallisesti ja rakentavasti. Lapsen myönteinen minäkuva vahvistuu, kun häntä kuunnellaan ja hänen kanssaan keskustellaan. Itsensä arvostaminen suojaa lasta ja saa hänet tekemään oikeita päätöksiä itsenäisesti silloinkin kun vanhemmat eivät ole paikalla. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 32–33.)

Tunnetaitoja voidaan opetella mentalisaation kautta, jossa pyritään ymmärtämään toisen osapuolen toiveet ja vaikuttimet vuorovaikutustilanteissa. Adoptoidut lapset osaavat usein tulkita muiden tunteita hyvin, mutta heidän oma tunnesäätelykyky on voinut jäädä heikoksi. Jos omien tunteiden ymmärtäminen on vaikeaa, voi se näkyä haastavuutena tunteiden ja käyttäytymisen hallinnassa. Adoptoitu lapsi voi hakea huonolla käytöksellä esimerkiksi huomiota ja läheisyyttä tai testata aikuisen luotettavuutta. Huonoon käyttäytymiseen johtavia syitä on hyvä miettiä syvemmin, jotta aikuinen ja lapsi voivat molemmat ymmärtää tunteita, jotka tähän käytökseen ajavat. Jotta ihminen voi ymmärtää toisen ihmisen käyttäytymistä ja reaktioita, tulee hänen ensin pystyä tunnistamaan omia tunteitaan ja ajattelemaan myös toisen näkökulmasta. Tunteita voi oppia käsittelemään ja ohjaamaan, jotta niiden hallinta olisi helpompaa. Oman käyttäytymisen hallinta tukee lapsen itsetuntoa ja elämänhallintaa. Tunteiden käsittelyssä lapsen kanssa on tärkeää se, että niitä sanoitetaan ja pohditaan yhdessä ilman aikuisen omia oletuksia. Lapsen kanssa voidaan käydä yhdessä läpi esimerkiksi jotain tapahtumaa ja keskustella siitä, miltä kustakin osapuolesta on tuntunut ja mikä tunteeseen on johtanut. (Ventelä 2015, 21–22.)

3.4. Ennakkoluulot kansainvälisesti adoptoidun lapsen kokemana

Rasismi ja ennakkoluulot voidaan määritellä kielteiseksi tai vääristyneeksi asenteeksi yksilöä kohtaan sen perusteella, että tämä edustaa tai ajatellaan edustavan jotain tiettyä etnistä, kansallista, uskonnollista tai kulttuurista ryhmää. Ennakkoluulot ja rasismi voi olla suoraa ja aggressiivista, mutta myös epäsuoraa, kuten loukkaavia vitsejä tai ryhmästä pois sulkemista. Ennakkoluulojen ja rasismi on aina toiseuden tuottamista, jossa joku määrittelee itsensä ylivertaisemmaksi suhteessa toiseen. (Kurki 2015, 3.)

FinAdo-tutkimuksen mukaan 40 % kansainvälisesti adoptoiduista on joutunut kokemaan usein tai melko usein ja 43 % joskus tuijotusta ja katseiden kohteena olemista. 22 % adoptoiduista kertoi kokeneensa usein tai melko usein ja jopa 61 % joskus rasistista nimitystä. (Koskinen 2015, 134). Marchin (1995) mukaan muiden ihmisten kohtuuton hyväntahtoinenkin kiinnostus ja utelu adoptoidun taustoista määrittelee adoptoitua muista irralliseksi ja historiansa vuoksi ulkopuoliseksi (Koskinen 2014, 98). Ulkonäöltään kantaväestöstä poikkeavat adoptoidut kokevat ulkopuolisuutta ja vierauden tunnetta elämässään. He törmäävät usein perhesuhteidensa, suomalaisuutensa ja kansalaisuutensa kyseenalaistamiseen. Oman taustan ja elämän selittäminen voi käydä väsyttäväksi. Jatkuva ihmettely johtaa siihen, että ulkonäkönsä perusteella ihminen ei tunne olevansa täysin suomalainen. (Ruohio 2016, 102–103, 110.)

FinAdo-tutkimuksesta selviää, että 19 % kansainvälisesti adoptoiduista on kohdannut usein ja 31 % joskus stereotyyppisiä käsityksiään itsestään etnisen taustansa vuoksi (Koskinen 2015, 136). Esimerkiksi Afrikassa syntyneeseen ihmiseen saatetaan helposti liittää stereotypioita luontaisesta musikaalisuudesta tai fyysisyydestä (Rastas 2017, 2). Synnyinmaa ei saisi määrittää ketään. Nykykäsityksen mukaan ihmiset syntyvät samanlaisina, mutta kulttuuri vahvistaa jotain yksilöiden piirteitä. Stereotypiat eri kulttuurien edustajista tulee unohtaa ja kohdata lapsi yksilönä. Erot ovat suurempia ihmisryhmän sisällä kuin ihmisryhmien välillä. Arjessa kansainvälisesti adoptoitu lapsi elää tavallista suomalaista elämää muiden lasten tavoin. (Adoptioperheet 2013, 33.)

Toisaalta kaikilla kansainvälisesti adoptoiduilla ei ole vain negatiivisia kokemuksia. Moni adoptoitu voi varsinkin aikuistumisen myötä kokea taustansa myönteisenä. Kansainvälisesti adoptoidut saavat poikkeuksellisten elämäkokemusten vuoksi osakseen myös paljon positiivista huomiota. Iän karttuessa adoptoidun tausta voi muuttua voimavaraksi ja positiiviseksi osaksi omaa identiteettiä. (Koskinen 2014, 107–108.) FinAdo-tutkimuksen mukaan ulkonäöltään suomalaisesta valtaväestöstä poikkeavista adoptoiduista aikuisista 41 % kertoi olevansa ylpeitä erilaisuudestaan ja 32 % kertoi, ettei ulkonäöllä ole heille merkitystä (Koskinen 2015, 142).

Pienen lapsen sosiaalinen verkosto on jo melko suuri, eikä kaikki mitä lapsen elämässä tapahtuu näy vanhemmalle. Suomessa monet lapset viedään pienenä päiväkotiin, jossa lapsen päivään kuuluu paljon ulkoilua ja kavereiden kanssa leikkimistä ilman aikuisen valvontaa. Vaikka lapset eivät kerro vanhemmille kaikkea mitä kodin ulkopuolella tapahtuu, kotiin kulkeutuu aina jotain kertomuksina, kysymyksinä tai esimerkiksi pelkoina. Kodin ulkopuolinen maailma tulee kotiin myös median ja erilaisten kulttuurituotteiden mukana. (Rastas 2007, 111.) Koti voi olla ainoa paikka jossa lapsi saa olla rauhassa, ilman syntyperänsä ihmettelyä, eikä tätä rauhaa haluta rikkoa esimerkiksi kertomalla päiväkodissa tapahtuneesta kiusaamisesta. Aikuisen onkin ensiarvoisen tärkeää kyetä virittäytymään lapsen maailmaan ja tunnistamaan heikotkin signaalit ja mahdolliset syrjinnän kokemukset. (Kurki 2015, 4.)

Kansainvälisesti adoptoitujen lasten vanhemmat tuudittautuvat usein helposti ajatukseen ettei rasismia ole, sillä he eivät ole itse koskaan aiemmin joutuneet miettimään rasismia tai kokemaan sitä (Rastas 2007, 112). Väitöskirjassaan *Rasismi nuorten ja lasten arjessa* Anna Rastas kertoo kuulleensa monia kertomuksia liittyen kansainvälisesti adoptoituihin lapsiin, joissa vieraat aikuiset ovat tehneet alle kouluikäiselle lapselle selväksi, joko sanoin tai elehtien erittäin ikäviä solvauksia. Pienet lapset ovat myös kuulleet aikuisilta rassistista kommenttia liittyen heidän oikeuteensa asua Suomessa tai heidän oikeudestaan tehdä jotain sellaista mikä lapselle tavallisesti on sallittua. (Rastas 2007, 113.)

Lapselle on hyvä selittää miksi jotkut ihmiset saattavat käyttäytyä rasistisesti, mutta tämä selittely ei saa johtaa rasismiin vähättelyyn. Tärkeää on ennakointi. Lapselle on hyvä kertoa ikätason mukaan, että meillä suomessa on valitettavasti ihmisiä jotka pelkäävät erinäköisiä ihmisiä ja ajattelevat että tietyt ominaisuudet tekevät ihmisestä tietyn näköisen. On tärkeää korostaa että rasismi on aina väärin ja tällaisesta tulee kertoa vanhemmalle. Ratkaisu rasismiin ei ole koskaan rohkaista adoptoitua muuttaa itseään "suomalaisemmaksi" sillä tämä viestii juuri päinvastaista. Adoptoitu lapsi tarvitsee lähimmiltään vakuuttamisen siitä, että jokainen on arvostettu ja rakastettu ja hyväksytty sellaisena kun on maailmaan syntynyt. Aikuisen tehtävä on osoittaa empatiaa eli kykyä nähdä ja tuntea asioita yhdessä lapsen kanssa. Mikäli syrjintä tilanne on tapahtunut, on syytä selvittää ja puuttua tilanteeseen. Kaikki tilanteeseen liittyvät tahot ja vanhemmat tulee muistaa ottaa mukaan, pysyä lujana ja asiallisena sekä tehdä rikosilmoitus mikäli tilanne vaatii. Lapsen kanssa keskustelu ja neuvominen ovat tärkeää. Esimerkiksi "Sinulla ei ole oikeutta puhua minulle noin" on varsin käyttökelpoinen lause. On hyvä muistaa ettei kuitenkaan ole yhtä ja ainoaa pätevää tapaa vastata rasismiin. Lapsen omia tapoja on arvostettava ja kehitettävä niitä yhdessä lapsen kanssa. (Kurki 2015, 9–10.)

Rasistinen ja ennakkoluuloinen ajattelu ei ole synnynäistä, vaan se on opittua. Sosiaalinen ympäristö vaikuttaa lasten ja nuorten mielipiteeseen merkittäväällä tavalla. Kasvattajien onkin käytettävä aikuiselle kuuluvaa auktoriteettia ja kerrottava lapselle erilaisuudesta ja suvaitsevaisuudesta sekä puuttua asiaan, jos lasta syrjitään etnisen taustan, ulkonäön, äidinkielen tai uskonnon vuoksi. Kasvattajan tehtävä on ohjata lapsia oikeaan suuntaan ja opettaa ymmärtämään ettei moninaisuutta tarvitse pelätä. Esimerkiksi eri koulujen välillä löytyy eroja oppilaiden välillä heidän käsityksistään isänmaallisuudesta ja ennakkoluuloista. Paikkakunnilla joissa ei perinteisesti ole maahanmuuttajia, on oppilaiden suhteissa enemmän ennakkoluuloisia ja rasistisia asenteita ulkomaalaistaustaisia kohtaan, joka osoittaa, että kansainväliselle suvaitsevaisuus- ja ihmisoikeuskasvatukselle olisi tarvetta. (Lavikainen 2004, 4.) Monikulttuurisuutta on hyvä ylläpitää kaikkien lasten elämässä tutustumalla muiden maiden kulttuureihin esimerkiksi mielikuvitusmatkojen ja leikkien avulla (Adoptioperheet 2013, 33). Kirjat, lelut ja pelit, joissa tummaihoisuus tai erilaiset

nimet ovat luonnollisena osana lasten kulttuuria, vähentävät stereotypioita ja haastavat käsitystä vaaleaihoisuuden normista (Rastas 2017, 2).

Rasismia kokenutta lasta ei tule neuvoa olemaan välittämättä rasismista tai sanomalla rasismiin olevan vain joidenkin yksilöiden ongelma, sillä se vähättelee lapsen kokemuksia ja voi antaa viestin siitä, että rasismiin ei tule reagoida. Aikuisen avuttomuus rasismia kohdatessa voi johtaa siihen, ettei lapsi halua kertoa kokemuksistaan. Oikea tuki lapselle on keskustella rasismista ja antaa lapselle selviytymisvälineitä ja argumentteja, joilla hän voi varustautua kohtaamaan väistämättömiä ennakkoluuloja kodin ulkopuolella. Lapselta ei voi vaatia sitä, että hän yksin puolustaa itseään kiusaajiaan vastaan, vaan jokaisella aikuisella tulisi olla kyky vastustaa rasismia erilaisissa tilanteissa. Lapselle voi olla apua, jos hänen elämässään on mukana ihmisiä, jotka ovat kohdanneet rasismia itse. Tällaisilta ihmisiltä lapsi voi oppia ajatuksia ja sanoja rasismiin vastustamiseen sekä saada voimaannuttavaa yhteen kuuluvuuden tunnetta ja kokemusta yhdistävästä vähemmistöidentiteetistä. (Rastas 2017, 1, 3-4.)

3.5. Luova ja toiminnallinen satutyöpaja

Luovan toiminnan kautta voidaan luoda tulevaisuuden kuvia, tulkita menneisyyden tapahtumia ja työstää näitä asioita yhdessä lapsen kanssa. Luova toiminta myös rentouttaa ja luo turvallisemman olon, mikä on hyvä lähtökohta haastavien asioiden pohtimiseen. Luovuus tarvitsee aikaa, tilaa sekä avoimen ja moninaisuutta kunnioittavan ilmapiirin. Luovan toiminnan hyvinvointivaikutuksen perustana on luovan toiminnan kokonaisvaltaisuus jolloin fyysinen todellisuus yhdistyy mielikuviin ja tunteisiin. Luovan toiminnan avulla mielikuvat, muistot, tunteet ja ajatukset muuttuvat näkyviksi sekä kuuluviksi. Samoin mielikuvat ja sisäinen maailma rikastuvat. (Airaksinen, Ala-Vannesluoma, Karkkulainen, Kastu & Pirhonen 2015, 10–11.)

Luovan ja toiminnallisen työpajan tavoitteena on osallistuva ja innostunut asiakas, joka luovan toiminnan kautta pääsee pohtimaan haastavia elämän

tekijöitä. Osallisuus tarkoittaa sitä että ihminen kokee tulevansa kohdelluksi tasa-arvoisesti. Osallisuus vahvistuu vuorovaikutuksen ja yhteistoiminnan kautta. Osallisuus nähdäänkin usein vastavoimana syrjäytymiselle. (Airaksinen ym. 2015, 13.) Onnistumisen kokemus on tärkeää jokaiselle, toiminnan tuleekin olla riittävän monipuolista jotta, jokainen lapsi voi kokea onnistuvansa. Itsensä ilmaiseminen luovassa ja toiminnallisessa työpajassa tarjoaa rikastuttavia elämyksiä lapselle. (Kuusisto 2009, 16.)

Leikki on luovan toiminnan perusta, sekä ihmiselle hyvin luonnollinen tapa toimia. Ihmisaivojen kehitys sekä tuottaa että tarvitsee leikkiä. Lapset käyttävät leikissä aineksina kaikkea näkemäänsä ja kokemaansa. Kaikki mikä näkyy leikissä, on lapselle merkityksellistä. Leikki ja taiteen tekeminen ovat aktiivista ja uutta luovaa toimintaa, johon tarvitaan osallistujan koko persoona. Leikinomainen toiminta yhdistää ihmisiä ja se on sosiaalinen hetki jossa voi oppia uusien kokemusten kautta. (Airaksinen ym. 2015, 12.)

Satujen tarkoitus on kehittää raviten ja vahvistaen lapsen persoonallisuutta ja mieltä. Sadut hoitavat lapsen mieltä ja lapsi tuntee olonsa turvallisiksi sadun sisällä, sillä hän tietää sadun päättyvän onnellisesti. (Mäki & Kinnunen 2005, 28.) Satujen tulee herättää uteliaisuutta ja kiihottaa mielikuvitusta, sekä selventää lapsen tunteita ja vastata hänen pelkoihinsa sekä auttaa häntä sen hetkisissä ongelmissaan. Tarinan tulee olla kosketuksissa lapsen persoonaan kaikkiin puoliin, ottaen ne vakavasti sekä luoda uskoa tulevaisuuteen vahvistaen lapsen sisäisiä voimavaroja. Satu on suoja lapselle kun elämä kolhii, sillä saduissa ongelmat ratkeavat ja niissä kerrotaan onnistumisesta. (Ylönen 2008, 4–7.)

Terapeuttisina pidettävien satujen tarkoituksena on auttaa käsittelemään ja vähentämään tunne-elämän ongelmia, esimerkiksi syrjäytymistä ja hylätyksi tulemisen aiheuttamaa mielipahaa. Kodeissa tai erilaisissa ryhmissä ei tehdä yleensä terapiaa, ellei mukana ole terapiakoulutuksen saanutta henkilöä, mutta lapselle on kuitenkin hyötyä jos kasvattaja valitsee sadun joka saattaa auttaa häntä tietyssä tilanteessa. (Ylönen 2000, 62.)

Satuja kerrotaan lasten viihdyttämiseksi, rohkaisemiseksi ja lohduttamiseksi. Satua kuunnellessaan lapsi oppii keskittymään ja ymmärtämään kuulemaansa. (Ylönen 2000, 27.) Satujen kertominen on vahva keino tavoittaa vuorovaikutuksen sisäinen henki. Tällainen tarinankerronta ja vuorovaikutus murtavat rajoja ikään, sukupuoleen ja kulttuuriin katsomatta. Tarinan kertojan rooli ei ole pelkkä sadun lukeminen, vaan hänen on luotava kuulijaan vahva yhteys vetämällä kuulijat aktiivisesti mukaan. Jos tarina todella koskettaa lapsia, he kommentoivat tapahtumia, antavat neuvoja ja osallistuvat esittämällä kysymyksiä, joka luo tarinan ympärille hedelmällistä pohdintaa. (Hakkarainen & Bredikyte 2013, 118.

4 TAVOITTEET

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää toiminnallinen ja luova työpaja kansainvälisesti adoptoiduille 5-7 vuotiailla lapsilla. Työpajan runkona on satu, joka käsittelee adoptiota ja kansainvälisesti adoptoitujen kohtaamia ennakkoluuloja lasten kehitystason huomioon ottaen. Satuun sisältyy toiminnallista ja luovaa tekemistä kuten taidetta, leikkiä ja liikuntaa. Työpajan tarkoitus on olla lapselle hauska ja rikastuttava kokemus, jossa hänellä on mahdollisuus päästä pohtimaan vertaisryhmässä aikuisen ohjaamana ennakkoluuloihin, identiteettiin ja moninaisuuteen liittyviä asioita. Kansainvälisesti adoptoidun lapsen ystävyysuhteet ja vertaistuki muiden adoptoitujen kanssa auttaa lasta jakamaan ja käsittelemään kokemuksiaan (Koskinen 2015, 141).

Tavoitteenamme on, että työpaja jäisi aktiiviseen ja jatkuvaan käyttöön Yhteiset Lapsemme ry:n toiminnassa. Työpajaa on helppo kehittää jatkossa monipuolisemmaksi esimerkiksi isommille lapsiryhmille eri käyttötarkoituksiin. Tavoite on, että mahdollisimman moni kansainvälisesti adoptoitu lapsi voisi saada eväitä työpajasta käsitellä kohtaamiaan ennakkoluuloja ja identiteettiään sekä auttaa kaikkia lapsia ymmärtämään moninaisia taustoja eri ihmisten välillä.

Yhteiset Lapsemme ry on mukana Suomi 100-juhlavuoteen kuuluvassa Yhdessä koettua-tapahtumakokonaisuudessa. Työpajoista kootaan yhdessä lasten kanssa tehty teos, joka toteutuu osana luovaa ja toiminnallista satutyöpajaa. Teoksen nimi on Minun puu, meidän metsä. Teoksessa jokainen puu on lapsen oma taideteos, joka kuvastaa häntä. Yhdessä yksilölliset puut muodostavat moninaisen kokonaisuuden, kauniin metsän. Teos tulee esille Pihalla-näyttelyyn, joka on nähtävillä syyskuussa 2017 Annan talossa Helsingissä. Teoksen tarkoitus on tuoda adoptoitujen lasten ääntä kuuluviin.

5 TOIMINNALLISEN SATUTYÖPAJAN SISÄLTÖ

Työpaja alkaa lämmittelyleikillä, jota seuraa satu, joka on kuvitettu. Työpaja kulkee sadun mukana. Sadun käännekohtiin on yhdistetty leikkejä, joiden tarkoitus on käsitellä moninaisuutta ja tunnetaitoja. Sadun kulkuun on liitetty myös pohdintaa, jolloin lapsella on mahdollisuus pohtia omaa identiteettiään ja kohtaamiaan ennakkoluuloja yhdessä ohjaajan kanssa. Sadun loppuun tulee taiteellinen osuus. Näiden menetelmien avulla pyrimme siihen, että lapsi pääsee pohtimaan monikulttuurisuutta mielekkäästi yhdessä aikuisen kanssa.

Työpajassa käsitellään adoptiota positiiviselta näkökannalta. Työpajassa on esillä vaikeitakin asioita ja erilaisia tunteita, mutta niin että kenenkään ei tarvitse miettiä niitä yksin. Tärkeää työpajan suunnittelussa oli se, että kaikkia sadussa esille tulevia asioita pohditaan ja käsitellään yhdessä. Sadun päähenkilöllä on ystäviä ja muita tukijoita mukanaan ja ennakkoluulot sekä kysymykset, joita hän kokee, ovat lopulta enemmän uteliaisuutta kuin ilkeyttä. Sadun päähenkilölle adoptiotausta on positiivinen asia ja työpajan toiminnalliset osuudet tukevat sitä, että moninaisuus elämässä on rikkaus.

5.1 Satu Tini-siilistä

Työpajan satu kertoo Suomessa syntyneestä Tini-siilistä, joka on adoptoitu meksikolaiseen tapiiriperheeseen. Sadussa Tini-siili lähtee ystäviensä kanssa Oivallusten metsään retkelle, missä vastaan tulee uusia tuttavuuksia. Uudet tuttavat kysyvät pohtien miksi Tini-siili näyttää erilaiselta kuin muut meksikolaiset eläimet yleensä. Tämän innoittamana eläinyöstävät oivaltavat jokaisen eläinyöstävän moninaisuuden. Kansainvälisesti adoptoidut lapset voivat kohdata usein ulkonäkönsä kyseenalaistamista, joten pidimme tärkeänä laittaa satuun kohdan, missä tätä teemaa käsitellään. Oivallusten metsässä paneudutaan moninaisuuden lisäksi myös adoptoidun taustaan. Sadussa on kohta, jossa pohditaan sitä mistä Tini-siili on adoptoitu. Näitä edellä mainittuja aiheita

käsitellään sensitiivisesti sekä sadun kaikki käänteet päättyy onnellisesti. Sadussa on hahmona vanha harvahampainen apina, jolta saadaan konkreettisia neuvoja ennakkoluulojen kohtaamiseen, kuten ”Sinulla ei ole oikeutta puhua minulle noin”, mikä on oiva tokaisu tilanteessa jossa kansainvälisesti adoptoitu lapsi saattaa kohdata epämiellyttävältä tuntuvaa kommentointia liittyen hänen ulkonäköönsä tai taustaansa. Sadun lopussa on iloinen tunnelma kun ystävykset tekevät yhdessä sienikeittoa Oivallusten metsän sienistä. Taustansa ansiosta Tini-siili kuitenkin pelastaa tilanteen tunnistaessaan Myrkkysienen soppa-aineuksista. Adoptoidun tausta, synnyinmaa ja kulttuuri ovat tärkeä osa lapsen identiteettiä. Tämän vuoksi koimme tärkeäksi lisätä sadun loppuun positiivisen käänteen missä kansainvälisesti adoptoidun tausta on hänen vahvuutensa (LIITE1)

Jotta sadusta saadaan iloa ja hyötyä, sitä on myös ymmärrettävä. Tämä edellyttää sadusta kiinnostumista. Satumme Tini-siilistä oli kuvitettu. Kuvat ovat värikkäitä, selkeitä ja yksinkertaisia. (LIITE 2) Lapsen maailma on konkreettinen, ”tässä ja nyt”-maailma. Tästä syystä kirjoihin tutustuminen alkaa lapsilla usein katselukirjoilla. Lapsen on helppo tehdä havaintoja kuvista. (Ylönen 2000, 35.)

5.2 Toiminnalliset osuudet

Työpaja alkaa lämmittelyleikillä, jonka tarkoituksena on virittää lapsi sadun tunnelmaan ja antaa lapselle rohkeutta heittäytyä ja tuntea olonsa turvalliseksi. Lämmittelyleikin tarkoitus on myös toimia tutustumisleikkinä, jolloin opitaan lasten nimet. Ensimmäinen toiminnallinen osuus on lämmittelyleikki. Lämmittelyleikin aikana soi sadun tunnelmaan sopiva Etelä- Amerikkalainen musiikki. Lämmittelyleikissä virittäydymme sadun tunnelmaan ja pohdimme kuinka kaukana onkaan Meksiko ja Oivallustenmetsä, ja mitä metsästä mahtaa löytyä. Matkimme yhdessä metsästä löytyviä eläimiä, kasveja, ilmiöitä, mitä vain mitä lapselle mieleen juolahtaa. Tämän tarkoituksena on saada lapsen mielikuvitus ja keho liikkeelle, jonka jälkeen rauhoitutaan kuulemaan satua. (LIITE1)

Toinen toiminnallinen osuus on Mitä minusta löytyy?-leikki. Mitä minusta löytyy?-leikissä lapset menevät riviin tilan toiseen päähän. Toinen ohjaajista jää vastakkaiseen päähän ja sanoo sitten aina esimerkiksi "Se lapsi keneltä löytyy jotain vihreää sukasta, saa tulla kaksi loikkaa eteenpäin" tai esimerkiksi "Se lapsi kenellä on hiukset poninhännällä, saa tulla yhden kuperkeikan eteenpäin". Leikki jatkuu kunnes lapsi on päässyt vastakkaisen seinän luo. Leikissä on tärkeää huomioida, että jokainen lapsi pääsee liikkumaan. Leikin tarkoituksena on opettaa lasta keskittymään ja tutkimaan itseään sekä tutkia ja pohtia mielekkäällä tavalla, miten meissä jokaisessa on jotain erilaista ja samanlaista. (LIITE1)

Kolmas toiminnallinen osuus on Tunnetaito-leikki. Leikissä pohditaan ensin, millainen tunne sadun Tini-siilillä mahtoi olla sadun käännekohdissa. Tämän jälkeen tutkitaan yhdessä tunnekortteja. Tunnetaito-leikissä ohjaaja näyttää yhden kotiin kerrallaan ja pohditaan, mikä tunne on kyseessä, eläydytään tunteeseen ja kysytään milloin kukin lapsi on ehkä tuntenut näin. Jokainen lapsi saa halutessaan vuorollaan vastata. Tunnetaito-leikin tarkoituksena on lisätä lapsen tunnetietoisuutta ja kehittää tunnetaitoja. Hankimme tunnetaitokortit Papunet.net kuvapankista. (LIITE1)

Neljäs eli viimeinen toiminnallinen osuus on Minun puu, meidän metsä-askartelu. Minun puu, meidän metsä-askartelussa jokainen lapsi maalaa ja värittää valmiiksi piirretyt puut, haluamallaan tavalla. Lapsille annetaan kolme suurempaa puun lehteä, joihin kirjoitetaan yhdessä lapsen lempipaikka, asia missä lapsi on hyvä sekä asia mistä lapsi tykkää. Tarkoituksena on keskittyä vain positiivisiin mieltymyksiin ja tuoda lapsen yksilöllisyyttä esiin teokseen. Myöhemmin, jokaisen puu liitetään yhteiseen metsätaustaan. Tarkoituksena on pohtia yksilöllisiä positiivisia asioita jokaisessa lapsessa ja luoda näin näistä kaikista erilaisista yksilöllisistä puista yksi yhteinen kaunis metsä, joka kuvaa yhteisön tärkeyttä ja jokaisen yksilön merkitystä. (LIITE1)

6 PROSESSIN KULKU

Työprosessi alkoi aiheen valinnasta. Kokosimme ylös meitä puhuttelevat aiheet, joita oli muun muassa: monikulttuurisuus, kansainvälinen adoptio, 0-7 vuotiaat lapset, ennakoluulot, kiintymyssuhteet, identiteetti, kehitysyhteistyö, moninaisuus ja varhaiskasvatus. Kun aihepiiri selkeni, pystyimme kartoittamaan opinnäytetyöstämme mahdollisesti kiinnostuneet yhteistyötahot. Koska Yhteiset Lapsemme ry oli meille entuudestaan tuttu harjoittelun kautta, päätimme olla yhteydessä heihin.

Työprosessi Yhteiset Lapsemme ry:n kanssa alkoi yhteisellä palaverilla, jossa jaoimme ajatuksia meitä kiinnostavista aiheista ja Yhteiset Lapsemme ry:n tarpeista. Palaverin tuloksena syntyi ajatus toiminnallisesta opinnäytetyöstä, jossa pääsemme käyttämään luovuutta ja käsittelemään meitä kiinnostavia aiheita. Myös Yhteiset Lapsemme ry koki tällaiselle tuotteelle tarvetta. Palaverin yhteydessä tuli esille toive mahdolliset taideteoksen tekemisestä Pihalla!? - näyttelyyn. Koska luova toiminta on vahvasti osa työpajaamme koimme, että idea taideteoksen tekemisestä näyttelyyn on erittäin hyvä. Näin saamme näyttelyyn kansainvälisten adoptoitujen lasten äänen kuuluviin. Työpajan toteutukseen valitsimme kolme erillistä työpaja-aikaa, jotka pidettäisiin Yhteiset Lapsemme ry:n toimiston tiloissa Helsingissä toukokuussa 2017. Suunnittelimme hyvän ryhmäkoon olevan noin 5-10 lasta toteutuskertaa varten. Työpajat olivat eri päivinä ja aikoina, jotta perheiden aikataulut eivät olisi esteenä osallistumiselle. Ajankohdissa tuli ottaa huomioon lapsiperheille tyypilliset aikataulut ja päällekkäin osuvat samaa kohderyhmää tavoittelevat tapahtumat.

Yhteinen prosessi Yhteiset Lapsemme ry:n kanssa jatkui markkinoinnilla, joka oli ajatuksia herättävä prosessi. Lähestyimme perheitä sähköpostitse lähetettävällä kutsukirjeellä (LIITE 3) sekä luomalla Facebook-tapahtuman, jota jaettiin adoptioperheitä tavoittavissa Facebook-ryhmissä. Kutsua jaettiin Yhteiset Lapsemme ry:n verkostojen kautta perheille, joissa oli kansainvälisesti adoptoituja alle kouluikäisiä lapsia. Lopulta ilmoittautumisia tuli kahteen erilliseen

toteutuskertaan. Työpajoihin ilmoittautui yhteensä 11 iältään 4-7 vuotiasta lasta ja ne järjestettiin lauantaina 13.5.2017 ja keskiviikkona 31.5.2017. Työpajojen ajaksi tarjosimme vanhemmille kahvitarjoilun, josta he voivat nauttia seurustellen keskenään sillä aikaa, kun lapset ovat työpajassa. Näimme prosessissa viestinnän ja oikeiden verkostojen merkityksen. Kohderyhmämme ei ollut helposti tavoitettavissa yhdestä paikasta, vaan käytimme eri järjestöjä ja viestintäkanavia löytääksemme mahdollisimman monta kohderyhmään kuuluvaa perhettä. Lisäsimme markkinoinnin määrää sosiaalisessa mediassa ja pidensimme ilmoittautumisaikaa siinä vaiheessa, kun huomasimme ilmoittautumisia tulleen vain vähän.

Markkinoinnin jälkeen jäljellä oli työpajojen toteutus. Pyrimme pitämään työpajojen materiaalmäärän mahdollisimman pienenä, jotta sitä olisi jatkossakin helppo ohjata. Materiaalia työpajassa on satukortit kuvituksineen, tunnekortit, kartongit, maalauslusta, liimapuikot, valmiiksi leikatut lehdet, värikynät ja vesivärit. Kokosimme työpajan materiaalit yhteen kassiin, jossa on mukana myös työpajan ohjeistus (LIITE 1). Lisäksi työpajassa käytetään musiikkia, joten ohjauksessa on hyvä olla kaiuttimet ja puhelin, josta musiikkia voi soittaa esimerkiksi Spotify-ohjelman kautta.

Kävimme ohjaamassa työpajan kerran monikulttuurisessa päiväkotiryhmässä ennen varsinaisia toteutuskertoja, jotta näkisimme, miten työpaja toimii käytännössä. Olimme tyytyväisiä testiohjauksen jälkeen varsinkin toiminnallisten osuuksien onnistumiseen. Lapset pitivät leikeistä ja olivat hyvin mukana. Lisäksi taidemetsä-askartelun teos oli eläväinen ja hauska. Päiväkotiryhmässä ohjaamamme kerran jälkeen päätimme osallistaa lapsia enemmän työpajan aikana esimerkiksi yhteisten pohdintojen kautta, jotta satua on mielekkäämpi seurata. Tulimme myös siihen tulokseen, että satua tulee lukea vielä eläväisemmin, jotta lasten mielenkiinto säilyy. Jos työpajaa ohjataan jatkossa päiväkotiryhmissä, tulisi adoptiota käsitellä yleisesti ensin lasten kanssa, sillä se voi olla vieras käsite heille. Adoptoitujen lasten elämässä adoptiota on luonnollisesti käsitelty enemmän, joten sitä ei tarvitse erikseen määritellä työpajassa.

Toteutuskertoja varten Yhteiset Lapsemme ry:n työntekijät varasivat meille toimistonsa tilat käyttöömmme työpajoja varten ja antoivat neuvoja käytännön asioihin. Työpajojen toteutus oli meille erittäin antoisa ja ammatillisesti kasvattava kokemus, mistä jäi niin meille kuin adoptioperheillekin positiivinen tunne. Työpajojen toteutumisen jälkeen, kokosimme vielä työpajoissa tehdyt lasten maalaamat puut yhteen ja pidimme kokouksen Yhteiset Lapsemme ry:n kanssa työpajoihin liittyen. Kokouksessa kerroimme satutyöpajojen kuluista ja saaduista palautteista. Lisäksi saimme vielä korjausehdotuksia satutyöpaja ohjeistuksen suhteen. Ajatusten jakaminen työpajojen jälkeen yhdessä työntekijöiden kanssa tuotti iloa ja herätti ajatuksia.

6.1. Ensimmäinen toteutuskerta

Järjestimme ensimmäisen työpajan lauantaina 13.5.2017 Yhteiset Lapsemme ry:n toimiston neuvotteluhuoneessa. Työpajaan oli ilmoittautunut 4 lasta: yksi 4 vuotias, yksi 5 vuotias, yksi 6 vuotias ja yksi 7 vuotias. Aluksi kokoonnuimme sekä lasten että vanhempien kanssa neuvotteluhuoneeseen, missä työpaja pidettiin. Kerroimme lyhyesti työpajan sisällöstä ja kestosta ja annoimme heille täytettäväksi lupalaput (LIITE 4). Tämän jälkeen ohjasimme vanhemmat nauttimaan kahvitarjoilusta erilliseen tilaan. Yhteinen kokoontuminen oli mielestämme hyvä ratkaisu, sillä ehdimme juttelemaan sekä rakentamaan luottamusta sekä vanhempiin että lapsiin, ennen kuin lapset jäivät kanssamme työpajaan.

Huomioimme toteutuksen suunnittelussa sen, että työpajaan tulevat lapset voivat olla adoptoitu eri-ikäisinä. Osa on voinut asua Suomessa vauvasta asti ja osa tulla vanhempana, joka voi näkyä lapsessa esimerkiksi kielitaidossa. Suunnitelmana oli, että työpajat pidettäisiin ilman vanhempia niin, että vanhemmat nauttivat kahvitarjoilusta toisessa huoneessa työpajan aikana. Adoptoidut lapset voivat kuitenkin kokea suurta eroahdistusta vanhemmistaan. Siksi varauduimme siihen, että jos joku lapsista kokee eroahdistuksen vanhemmista ja vieraiden aikuisten ohjattavaksi lähtemisen yksin liian vaikeaksi, voi hänen vanhempansa tulla työpajaan mukaan. Kaikki lapset jäivät rohkeasti

neuvotteluhuoneeseen eikä kukaan tuntunut ahdistuvan siitä, että vanhemmat poistuivat eri tilaan. Sen sijaan erkaantuminen tuntui olevan haastavampaa osalle vanhemmille. Ohjaajina tehtävämme oli rauhoittaa vanhempia kertomalla, että lapset jäivät tilaan iloisin mielin ja tulevamme heti kertomaan, jos jotain haasteita ilmenee.

Aloitimme työpajan pyytämällä lapset istumaan piiriin, jonka jälkeen esittelimme itsemme ja kysimme jokaisen lapsen nimen. Huomasimme lämmittelyleikin toimivan hyvin, sillä se vähensi alkujännitystä ja lapset selvästi rentoutuivat ja heittäytyivät mukaan leikkiin. Päätimme lisätä lämmittelyleikkiin vielä ääntelyä seuraavaa kertaa varten, jotta leikistä saadaan vielä innostavampi. Lapset kuuntelivat satua pääosin keskittyneesti, mutta päätimme, että sadun lukemisen ohessa lapsia tulisi osallistaa enemmän mukaan pohtimaan siinä tapahtuvia asioita. Näin sadussa tapahtuvia asioita voidaan käsitellä enemmän yhdessä. Kirjasimme itsellemme seuraavaa kertaa varten konkreettisesti ylös kohdat, joissa pohdintaa tulee lisätä lasten kanssa. Lisäksi selkeytimme pohdintakysymyksiä, niin että ne ovat lapsille helpompia ymmärtää.

Mitä minusta löytyy?- leikki onnistui hyvin, lapset ymmärsivät leikin säännöt ja olivat mukana leikissä. Seuraavaa kertaa varten muokkasimme leikin liikkeistä vielä monipuolisempia ja eläväisempiä ottamalla mukaan esimerkiksi kuperkeikkoja. Tunnetaitoleikin onnistumiseen olimme erityisen tyytyväisiä. Lapset eläytyivät tunteisiin ja tunnistivat niitä hienosti. Lapset kertoivat paljon konkreettisia esimerkkejä siitä, milloin olivat tunteneet esimerkiksi iloa, surua, vihaa ja niin edelleen. Esimerkeissä lapset kertoivan kokeneensa surua silloin kun he olivat esimerkiksi satuttaneet itsensä ja hämmästyttä, kun äiti oli siivonnut koko talon.

Viimeinen osuus Minun puu, Meidän metsä-taideteos oli lasten kannalta odotetuin osuus työpajassa. Olimme laittaneet maalauspuite valmiiksi, niin että lapset näkivät sen heti neuvotteluhuoneeseen tultuaan. Tämä hieman häiritsi työpajan kulkua, sillä lapset kyselivät usein, milloin maalaushetki olisi. Seuraavaa toteutuskertaa varten suunnittelimme laittavamme maalaustarvikkeet piiloon, jotta lapset pystyisivät keskittymään paremmin muuhunkin työpajan toimintaan.

Lasten maalaamista puista tuli heidän näköisiä ja he vastasivat lehtiin tuleviin kysymyksiin persoonallisesti. Eräs lapsi kertoi esimerkiksi tykkäävänsä uusien kanaruokien maistelusta ja toinen maksalaatikosta. Yksi lapsi vastasi olevansa hyvä auttamaan äitiään aina kaikessa ja monen lempipaikka oli Linnanmäki. Maalauksen ohessa pyysimme lapsilta palautetta ja juttelimme työpajasta yleisesti. Kun kaikki olivat saaneet puunsa valmiiksi, pyysimme vanhemmat vielä neuvotteluhuoneeseen katsomaan lastensa taideteoksia ja kerroimme samalla tulevasta Pihalla-taidenäyttelystä, jossa koko taideteos olisi nähtävillä.

Olimme sopineet ennen työpajaa ohjaukseen liittyvästä työnjaosta. Tämä selkeytti työpajan sujumista, kun kumpikin tiesi, mitä toiminnallisia osuuksia ohjasi. Työpajan jälkeen tulimme siihen tulokseen, että työpaja sopii parhaiten 5-7 vuotiaille ja paras ryhmäkoko sille on ehdottomasti alle 10 lasta, jolloin jokaiseen lapseen pystyy keskittymään kunnolla ja jokainen saa tuoda omia ajatuksia esiin. Huomasimme jo tässä vaiheessa, että työpajasta tulee aina lapsiryhmän näköinen ja erilainen joka kerta.

6.2. Toinen toteutuskerta

Toisen työpajan järjestimme keskiviikkona 31.5.2017 Yhteiset Lapsemme ry:n toimiston neuvotteluhuoneessa. Työpajaan oli ilmoittautunut 7 lasta: yksi 5 vuotias, neljä 6 vuotiasta ja kaksi 7 vuotiasta, joista kaikki saapuivat paikalle. Kokoonnuimme jälleen aluksi yhdessä lasten ja aikuisten kanssa kaikki neuvotteluhuoneeseen, sillä koimme tämän hyväksi ratkaisuksi ensimmäisen toteutus kerran jälkeen. Teimme tilasta mahdollisimman kutsuvan näköisen vilteillä ja tyynyillä ja laitoimme musiikkia luomaan tunnelmaa. Vanhemmat täyttivät lupalaput (LIITE 4), jonka jälkeen toinen meistä jäi lasten kanssa työpaja tilaan ja toinen meistä ohjasi vanhemmat toiseen tilaan nauttimaan kahvitarjoilusta.

Lähes kaikki lapset jäivät innoissaan neuvotteluhuoneeseen. Yhden lapsen kohdalla vanhemmasta erkaantuminen oli haastavampaa. Rohkaisimme lapsen vanhemman kanssa häntä jäämään aivan kuten päiväkodissa. Olimme kuitenkin

ottaneet huomioon, että vanhemmasta erkaantuminen voi olla haastavaa ja vanhempi voi osallistua tarvittaessa lapsen kanssa työpajaan. Kyseisessä tapauksessa vanhemman rohkaisu lapselle oli selkeä merkki siitä, että lapsi voi osallistua yksin työpajaan. Kuten ensimmäisellä toteutus kerralla niin myös toisella lapsien erkaantuminen vanhemmista tuntui jännittävän vanhempia enemmän kuin lapsia.

Aloitimme työpajan pyytämällä lapset piiriin, jonka jälkeen esittäydyimme lapsille. Lämmittelyleikissä lapset matkivat yhdessä metsän erilaisia kasveja ja eläimiä, ja muistelevat vuorollaan mitä ovat metsässä nähneet. Ensimmäisen toteutuskerran tapaan lämmittelyleikki toimi todella hyvin. Lapset heittäytyivät nauruun ja mielikuvitusleikkiin, mikä teki tunnelmasta lämpimän ja positiivisen.

Lämmittelyleikin jälkeen aloimme lukemaan satua, jolloin sammutimme musiikin ja hiljennymme kaikki kuulemaan. Toiselle toteutuskerralle olimme lisänneet kysymyksiä ja pohdintakohtia sadun käännekohtiin. Pysähdyimme pohtimaan miksi sadun Menni-Myyrä pohti Tini-siilin taustaa. Yksi lapsista totesi sen johtuvan uteliaisuudesta. Pohdimme myös mitä sadun harvahampainen apina tarkoitti sanoessaan: ”Jokainen eläin on paljon muutakin kuin miltä näyttää”. Yksi lapsi totesi: ”Ei haittaa jos on erilainen, se joka on, on tärkeintä”. Toinen lapsi totesi että: ”Kaikki on erilaisia”. Pohdimme vielä sadun harvahampaisen apinan neuvoa vastata ilkeisiin kommentteihin ”Sinulla ei ole oikeutta puhua minulle noin!”. Kysyimme, onko lapsilla ollut kokemuksia tilanteista, joissa näin olisi voinut sanoa. Osa kertoi kokemuksistaan ja osa lapsista sanoi näin tapahtuneen, mutta ei halunnut jakaa kokemuksiaan tarkemmin. Yksi lapsista sanoi ”Jos toinen kysyy ilkeästi miksi oot toisesta maasta, niin se ei oo musta hauskaa”. Pohdinta kohdat olivat kaikin puolin lämminhenkisiä, mukavia ja avoimia hetkiä jolloin kaikilla oli tilaa pohtia yhdessä.

Mitä minusta löytyy?-leikki onnistui hyvin. Lapset ymmärsivät säännöt ja toiselle toteutuskerralle lisäsimme myös monipuolisemmin erilaisia liikkumistapoja kuten kuperkeikat, joka sai lapset nauramaan. Tunnetaitoleikki oli jälleen onnistunut, mutta ei herättänyt niin paljon keskustelua kuin ensimmäisellä toteutuskerralla. Lapset pääsivät tunnistamaan erilaisia tunteita ja pohtimaan missä tilanteissa

nämä tunteet nousevat pintaan. Tilanteet olivat arjesta tuttuja kuten vihan tunteen tunteminen, kun joku kiusaa tai kiukutus kurahousujen laitton yhteydessä.

Viimeinen osuus, eli Minun puu, Meidän metsä- taideteos osuudessa lapset pääsivät maalaamaan ja vastaamaan heihin liittyviin positiivisiin kysymyksiin. Puiden maalaus oli jälleen lapsille mieluisin hetki. Toisella toteutuskerralla kuitenkin huomasimme, että kahdeksan (8) lapsen kokoinen ryhmä on liian suuri, sillä jokaiselle lapselle ei pysty antamaan huomioita niin paljon kuin tahtois. Kysyimme palautetta työpajasta maalaamisen ohessa.

Toisen toteutuskerran ikäjakauma 5-7v oli ihanteellisin, mutta ryhmä koko olisi voinut olla seitsemän tai kuusi lasta kahdeksan sijaa. Me, lapset ja aikuiset olimme kaikki hyvin tyytyväisiä toiseen toteutuskertaan. Työpajan lopussa huomasimme iloksemme, että lapset viihtyivät niin hyvin, että yksi heistä toivoi työpajan jatkuvan ulkoilulla. Työpajan aikana aikuiset olivat päässeet verkostoitumaan ja jakamaan tietojaan erilaisista adoptioryhmistä.

7 TYÖPAJOJEN ARVIOINTI JA PALAUTE

Työpajojen toteutus onnistui pääpiirteittäin suunnitelmiamme mukaisesti. Olimme etukäteen suunnitelleet miten työpajaa tulisi havainnoiden arvioida ja miettineet ne seikat joihin tulisi kiinnittää huomioita arvioidessa työpajan kulkua, mikä helpotti arvioinnin tekemistä työpajojen kulun aikana. Arvioimme työpajan onnistumista tarkastelemalla omaa toimintaamme ja ohjausta kriittisesti suunnitelman mukaan työpajan aikana. Havainnoimme lasten reaktioita ja toimintaa ja siitä pystyimme päättämään paljon sitä, ovatko he ymmärtäneet ohjeistukset työpajan toiminnallisissa osuuksissa. Jokaisen toteutuskerran jälkeen reflektioimme yhdessä toiminnan kulkua ja kirjasimme onnistumiset ja parannusehdotukset ylös.

Onnistuimme mielestämme toiminnan aikaisessa reflektoinnissa, vaikka joidenkin lähteiden mukaan on pohdittu, kuinka ihmisen on mahdollista tarkastella toimintaansa tapahtumahetkellä. Ihminen on työssään monien vaikutusten alainen, mutta kuitenkin kykenevä ohjaamaan aktiivisesti omaa toimintaansa. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 51.) Yhdistimme toiminnan aikaisen ja toiminnan jälkeisen reflektoinnin, jolloin ne tukivat toisiaan. Pystyimme muokkaamaan omaa ohjaustyyliämme työpajan aikana esimerkiksi innostavammaksi tai rauhallisemmaksi lapsiryhmän toiminnan mukaan: jos ryhmän toiminta muuttui vilkkaaksi, rauhoitimme ohjaustamme ja jos taas lapset tuntuivat kaipaavan rohkaisua, muutimme ohjausta innostavammaksi. Lisäksi tilanteen mukaan muokkasimme toiminnallisten osuuksien kestoa kommunikoimalla keskenämme ilmein ja elein.

Työpajan maalaushetken ohessa pyysimme lapsilta palautteen toiminnasta. Kysyimme lapsilta, mitä sadusta jäi mieleen, mikä työpajassa oli kivointa ja mikä ei niin kivaa. Eräs lapsi antoi palautetta sitä, että Tini-Siili oli adoptoitu Meksikoon, mutta sadussa ei kerrottu mitään lentokoneesta ja lentomatkastasta. Tästä palautteesta ymmärsimme sen, miten lapset kiinnittävät huomiota itselleen tärkeisiin ja konkreettisiin asioihin. Tekijöinä olimme ajatelleet sadun

mieleenpainuviksi kohdiksi aivan eri asioita, mutta jokainen lapsi kuulee ja tulkitsee sadun eri tavoin. Muuten lapset eivät osanneet eritellä mikä sadussa oli jäänyt erityisesti mieleen. Lapset pitivät työpajaa kivana kokemuksena ja kertoivat, etteivät olleet aiemmin osallistuneet vastaavaan. Toiminnallisista leikkiosuuksista lapset eivät osanneet eritellä parasta. Parhaimmaksi asiaksi palautteen mukaan nousi kaikilla maalaus. Yksi lapsista kertoi, että maalauksen taustalla soinut kappale toi hänelle mieleen matkan synnyinmaahansa, joten jollain tasolla lapset käsittelivät omaa adoptiotaan työpajan ohessa.

Vanhemmat olivat iloisia nähdessään lasten ilon työpajojen jälkeen. Toisen toteutuskerran jälkeen vanhemmat totesivat lasten näyttävän rennoilta yhdessä ja ryhmäytymisen toimineen hyvin. Yksi vanhempi totesi lapsensa kertoneen ensimmäistä kertaa minkään vastaavan olleen näin kivaa Saimme positiivista palautetta myös siitä, että lapset osallistuivat pajaan ilman aikuisia. Tällaista oli kaivattu varsinkin adoptiolapsille suunnatuissa tapahtumissa. Lasten osallistuminen ilman aikuisia lisää itsenäisyyden tunnetta ja opettaa sekä auttaa saamaan ystäviä. Molempien toteutuskertojen jälkeen vanhemmat kyselivät, milloin vastaavanlaisia maksuttomia tapahtumia järjestetään seuraavan kerran.

Työpajakertojen jälkeen lähetimme vanhemmille vielä sähköpostitse pienen palautekyselyn. (LIITE 5) Lähetimme palautekyselyn 11 vanhemmalle ja vastauksia saimme 4. Vaikka vanhemmat eivät olleet mukana seuraamassa työpajan toteutusta, halusimme kuitenkin kysyä heiltä, miten työpajan järjestäminen oli onnistunut ja olivatko lapset kertoneet jotakin työpajasta jälkeinpäin. Lisäksi halusimme tietää, mitä kautta vanhemmat olivat saaneet tiedon työpajasta, jotta pystyimme arvioimaan markkinoinnin eri kanavia.

Sähköpostitse saatu palaute oli positiivista, vanhempien mukaan lapset olivat olleet innokkaita vielä jälkeinpäin työpajasta. Vanhemmat kertoivat sähköpostitse lähetetyssä palautelomakkeessa kuulleensa työpajasta muun muassa adoptioneuvonnan sosiaalityöntekijän kautta tai Adoptioperheet ry:n kautta sähköpostitse. Työpajan käytännön järjestelyt sujuivat vanhempien mielestä selkeästi ja nopeasti, myös tiloista ja tarjoilusta tuli positiivista palautetta. Vanhemmat kertoivat, että lapset olivat tykänneet paljon työpajasta, sadusta ja

varsinkin maalaamisesta. Lapset kokivat työpajan niin mukavaksi, että kyselivät jälkikäteen vanhemmilta milloin mennään uudestaan. Vanhemmat kertoivat vielä palautekyselyssä, että tällainen adoptio taustaa käsittelevä toiminta ja tapahtumat tulevat aina tarpeeseen. Moni kertoi osallistuvansa jatkossa, mikäli tällaisia työpajoja järjestetään.

Työpajojen jälkeen tulimme siihen tulokseen, että vanhemmat olivat jääneet hieman ulkopuolisiksi työpajoissa. Olisimme voineet kertoa heille enemmän, mitä työpajassa tehtiin ja mitä asioita se käsitteli. Näin ollen päätimme lähettää perheille vielä sähköpostitse työpajan runkona olleen sadun, jota he voisivat lukea yhdessä lasten kanssa. Samalla lapset pääsisivät vielä pohtimaan ja kertaamaan työpajaa yhdessä omien vanhempien kanssa, sillä satu tuskin jää kenenkään mieleen täydellisesti ensimmäisen kuulemiskerran jälkeen. Samalla kysyimme vanhemmilta vielä, haluavatko he antaa sähköpostinsa Yhteiset Lapseemme ry:n käyttöön, jotta heille voidaan jatkossa tiedottaa vastaavanlaisista, heitä mahdollisesti kiinnostavista tapahtumista (LIITE 6).

8 POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kehittämäämme työpajaa voi jatkossa muokata ja käyttää esimerkiksi vammaistyössä, varhaiskasvatuksessa ja monikulttuurisessa työssä. Työpajassa käsitellyt asiat sopivat monien eri vähemmistöryhmien kokemuksiin ennakkoluuloihin. Satua voi muokata niin, että se käsittelee moninaisuutta yleisesti ja toiminnallisia osuuksia suunnitella eri ikä- ja asiakasryhmille sopiviksi. Työpajan sadun avulla kansainvälisesti adoptoitu lapsi ja hänen vanhempansa saavat apua ja rungon käsitellä yhdessä lapsen mahdollisesti kokemia ennakkoluuloja ja kysymyksiä. Toisaalta satua voisi käyttää myös tilanteissa, joissa adoptiovanhemmat yhdessä pohtivat näitä asioita ja miten niitä voi ottaa lapsen kanssa esille.

Työskentelyprosessimme sujui koko ajan yhdessä suunnitellen ja keskustellen. Ideointi ja suunnittelutyö etenivät parhaiten, kun istuimme yhdessä alas ja esitimme ideoitamme ja ajatuksiamme vapaasti. Työpajan sisältö muuttui useasti matkan varrella ja muovautui näköisekseen saamamme palautteen ja oman tarkastelumme pohjalta. Jouduimme esimerkiksi lyhentämään satua ja vähentämään toiminnallisia osuuksia alkuperäisestä, jotta pystymme pitämään työpajan tunnin mittaisena. Jotta työpajaa pystyi muokkaamaan jatkuvasti, oli tärkeää ymmärtää se, että reflektoinnin tulee olla oman toiminnan avointa tarkastelua ja omaa halua olla keskeneräinen (Mäkinen ym. 2009, 53).

Alusta asti pidimme työnjaon ja vastuualueet selkeinä omien vahvuuksiemme mukaisena. Motivaatiota työn tekemiseen ylläpiti se, että aihe oli molemmille mieleinen ja saimme käyttää omaa luovuutta ja vapautta prosessissa. Viimeistään työpajojen toteutuksessa tuli ilmi, että työpaja oli hyvin kaivattu ja antoisa kokemus siihen osallistuneille vanhemmille ja lapsille, mikä oli meille erittäin suuri ylpeyden ja onnistumisen kokemus.

Koko prosessissa korostui kokemuksellinen oppiminen, jossa oppijoina pääsimme teoreettiseen ymmärtämiseen konkreettisen kokemuksen,

reflektiivisen havainnoinnin ja aktiivisen kokeilun kautta. Kokemuksellisessa oppimisessa opiskelija ymmärtää käsiteltävän asian kokemusten jäsentämisen ja teoriaan yhdistämisen kautta reflektion liittyessä tärkeänä osana oppimiseen. (Mäkinen ym. 2009, 50.) Opimme valtavasti uutta adoptiosta, adoptoiduista lapsista ja perheistä sekä heidän kaipaamistaan palveluista ensin teorian ja sitten konkreettisen toiminnan ja perheiden kohtaamisen kautta. Työskentelyn ja oman toimintamme jatkuva yhdessä ja erikseen tehty reflektointi oli tärkeässä osassa prosessia.

8.1. Ammatillinen kasvu

Hyödyimme itse ammatillisesti työpajojen suunnittelusta ja toteutuksesta. Saimme arvokasta kokemusta toiminnan suunnittelusta, kehittämisestä, luovasta työskentelystä ja ryhmän ohjaamisesta. Nämä kaikki ovat tärkeitä ominaisuuksia tulevassa sosionomin ja lastentarhanopettajan työssä. Saimme toteuttaa hanketta hyvin vapaasti ja itsenäisesti, mikä opetti vastuunottoa, suunnitelmallisuutta ja asioiden koordinoitua. Vaikka työpaja oli suunnattu lapsille, oli siitä suuri osa myös koko perhettä tukevaa toimintaa, minkä merkityksellisyyden oivalsimme kunnolla vasta palautteen saatuaamme. Huomasimme selkeästi vertaistuen merkityksen, kun adoptiovanhemmat pääsivät kohtaamaan toisensa työpajojen aikana. Monet adoptioperheet kokevat vertaistuen ja keskustelun toisten adoptioperheiden kanssa tärkeimmäksi tueksi elämässään (Hietaranta ym. 2007, 75). Adoptiovanhempien keskinäinen vertaistuki sekä lasten toiminnalliset tapahtumat voivat tarjota tukea ja apua lapsen sopeutuessa perheeseen (Sinkkonen & Arnkil 2015, 48). Ryhmien merkitys on suuri yksilöiden ja perheiden voimaannuttamisessa ja tukemisessa eri asiakasryhmillä. Ryhmät tarjoavat tiedon jakamista, toivoa, mahdollisuuksia sosiaalisten taitojen opetteluun, sekä auttamiseen ja autettavana olemiseen. (Mäkinen ym. 2009, 147–148.) Työpajassa ryhmät tarjosivat näitä asioita sekä lapsille että vanhemmille.

Sosionomin näkökulmasta pääsimme toteuttamaan monia sosiaalialan tärkeitä osaamisalueita. Sosiaalialan eettinen osaaminen tuli vahvasti esille tasa-arvoa ja

yhdenvertaisuutta vahvasti edustavassa tekemässämme sadussa. Asiakastyön osaaminen näkyi työpajojen ohjaustilanteissa tukena mitä annoimme lapsille ja perheille. Kuitenkin erityisesti kehittämis- ja innovaatio-osaaminen kehittyi paljon työpajojen suunnittelu ja toteuttamisvaiheessa. Arvoimme jatkuvasti kriittisesti omaa toimintaamme ja olimme aktiivisia ongelmanratkaisuisissa ja verkostoitumistehtävissä kehittämishankkeen edistämiseksi.

Opinnäytetyö on ajankohtainen, sillä yli kolmannes perheistä on jollain tavalla monimuotoisia. Meidän tulee kohdata ja opettaa lapsia kohtaaman monimuotoisia perheitä myönteisesti, avoimesti ja ennakkoluulottomasti. Jokainen lapsi tarvitsee ympäristön tukea ja hyväksyntää omiin perhesuhteisiinsa. (Väestöliitto i.a.) Varhaiskasvatuksen ja sosiaalialan ammattilaisina meidän on tärkeää saada tietoa adoptiosta ja adoptoiduista lapsista yleisesti. Adoptioperheiden vuonna 2005 tekemän kartoituksen mukaan 80 % adoptiovanhemmista on sitä mieltä, että päivähoidon henkilökunnan tietoisuutta adoptiosta tulisi lisätä. Heidän mielestään ammattilaisen tulisi ottaa enemmän huomioon adoptoidun lapsen erityistarpeet sekä ammattilaisten, vanhempien ja viranomaisten yhteistyötä tulisi tiivistää, jotta mahdolliset ongelmat eivät pääse kasaantumaan. Asiaan perehtyneet adoptiovanhemmat kokevat joskus raskaana sen, että he joutuvat opastamaan ammattilaisia adoptoitujen lasten erityishaasteista. Toisaalta niille vanhemmille, joilla ei ole niin paljon tietämystä asiasta, voi varhaiskasvatuksen henkilökunnan tietämys olla todella arvokasta. (Adoptioperheet 2013, 17–18 & 19.)

Opinnäytetyö opetti paljon verkostojen tärkeydestä työelämässä. Meillä oli koko prosessin ajan toimiva yhteistyö Yhteiset Lapsemme ry:n kanssa ja heidän kauttaan pääsimme hyödyntämään myös muita järjestöjä kuten Pelastakaa Lapsemme ry:n Adoptioperheiden ja Helsingin kaupungin palveluntarjoajia erityisesti markkinoinnissa. Moniammatillisuus näkyi yhteistyössä siinä, että Yhteiset Lapsemme ry:n työntekijät tukivat meitä kukin oman ammattitaitonsa mukaisissa asioissa. Työntekijöiden kannustus ja osaaminen oli tärkeää, sillä se auttoi meitä ottamaan huomioon paljon asioita, mitä emme olisi muuten osanneet ajatella.

9 LÄHTEET

Adoptiolaki 22/2012, 20.1.2012. Viitattu 21.2.2017.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120022>

Adoptioperheet 2013. Adoptoitu lapsi päivähoitossa. Viitattu 31.5.2017.

[http://www.adoptioperheet.fi/sites/default/files/liitetiedostot/adoptiola
psi_paivahoidossa_2013.pdf](http://www.adoptioperheet.fi/sites/default/files/liitetiedostot/adoptiola
psi_paivahoidossa_2013.pdf)

Adoptioperheet 2016. Usein kysyttyä. Viitattu 26.9.2017.

<http://www.adoptioperheet.fi/usein-kysyttya>

Airaksinen, Raija; Ala-Vannesluoma, Tuija; Karkkulainen, Marjatta; Kastu, Riikka; Pirhonen, Pauliina 2015. Toimii! Hoitajan opas luoviin menetelmiin. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 10–13.

Cacciatore, Raisa; Korteniemi-Poikeja, Erja; Huovinen, Maarit 2008. Miten tuen lapsen ja nuorten itsetuntoa. Juva: WS Bookwell Oy.

Cafaro, Ulla 2010. Satujen ja tarinoiden merkitys alle kouluikäisen lapsen kehitykselle- Oppimateriaalin tuottaminen lasten ja nuorten hoitotyöhön. Savonia-ammattikorkeakoulu. Kuopio. Opinnäytetyö. Viitattu 5.3.2017

[http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/14030/theseus.pdf?s
equence=1](http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/14030/theseus.pdf?sequence=1)

Hakkarainen, Pentti; Bredikyte, Milda 2013. Kehittävän leikkipedagogiikan perusteet. Vilnius: Kirjapaino UAB BALTO print, 118.

Hietaranta, Sirpa; Pietarila, Päivi; Pärssinen-Hentula, Irene 2007. Matkalla perheeksi - opas adoptiovanhemmille. Forssa: Forssan kirjapaino.

Kaivosoja-Jukkola, Leena 2014. Adoptiolapsen kielen vaihtuminen ja adoptiotaustan vaikutus oppimiseen. Teoksessa Maarit Koskinen, Sari-Maaria Sarkkinen, Sarjaana Svala (toim.) Kansainvälinen adoptio Suomessa. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House, 55–84.

Kalland, Mirjam 2015. Menetysten läsnäolo vuorovaikutuksessa. Teoksessa Marja Vantti (toim.) Annetaan hyvään kotiin-adoptio elämän osana. Tampere: Tammerprint Oy, 351–374.

- Kurki, Julia 2015. Adoptoidun kokema rasismi- Opas vanhemmille.
Adoptioperheet ry:n julkaisu
- Koskinen, Maarit 2015. Kansainvälisesti adoptoitujen nuorten aikuisten
kokemuksia erilaisuudesta ja arkipäivän rasismista. Teoksessa Jari
Sinkkonen ja Kaisa Tervonen-Arnkil (toim.) Lapsi uusissa oloissa.
Tallinna: Printon, 128–145.
- Koskinen, Maarit 2014. Mikroaggressiot ja selviytymisstrategiat aikuisten
kansainvälisesti adoptoitujen kokemuksissa. Teoksessa Maarit
Koskinen, Sari-Maaria Sarkkinen, Sarjaana Svala (toim.)
Kansainvälinen adoptio Suomessa. Jyväskylä: Jyväskylä University
Printing House, 85–115.
- Kumpumäki, Tuula 2013. Kotiin Suomeen. Teoksessa Piritta Timonen (toim.)
Adoptio-lapsen etu. Jyväskylä: Kopijyvä Oy, 108–128.
- Lavikainen, Anniina 2004. Kasvatuksen avulla suvaitsevaisempaan Suomeen.
Teoksessa: Ennakkoluulot ja rasismi lasten ja nuorten arjessa-
Seminaarijulkaisu nro 8. Yhteiset Lapsemme. Helsinki, 4-5.
- Mäkinen, Päivi; Raatikainen, Eija; Rahikka, Anne; Saarnio, Tuula 2009.
Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Mäki, Silja. & Kinnunen, Pirjo. 2005. Lapsi ja nuori sadun peilissä. Teoksessa
Mäki Silja. & Linnainmaa.(toim.) Hoitavat sanat. Opas
kirjallisuusterapiaan. Helsinki: Duodecim
- Raaska, Hanna 2015. Kiintymyssuhdehäiriöistä ulkomailta adoptoiduilla lapsilla:
FinAdo-tutkimuksen tuloksia. Teoksessa Jari Sinkkonen ja Kaisa
Tervonen-Arnkil (toim.) Lapsi uusissa oloissa. Tallinna: Printon,
102–127.
- Rastas, Anna 2017. Rasismi ja antirasismi - osana adoptioperheen elämää.
Viitattu
3.6.2017.http://www.adoptioperheet.fi/sites/default/files/images/rasismi_ja_antirasismi.pdf
- Rastas, Anna 2007. Rasismi lasten ja nuorten arjessa. Transnationaalit juuret ja
monikulttuuristuva Suomi. Nuorisotutkimusverkosto. Tampere:
Tampereen Yliopistopaino Oy, 110–113.
- Ruohio, Heidi 2016. Suomalaiset kansainvälisesti adoptoidut.
Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki:Unigrafia.

- Ruohio, Heidi 2014. Ulkoisesti erilainen, sisäisesti samanlainen?
Kansainvälisesti adoptoitujen identiteetti. Teoksessa Maarit Koskinen, Sari-Maaria Sarkkinen, Sarjaana Svala (toim.) Kansainvälinen adoptio Suomessa. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House, 71–85.
- Siltala, Pirkko 2015. Varhainen vuorovaikutus ja adoptio. Teoksessa Marja Vannti (toim.) Annetaan hyvään kotiin-adoptio elämän osana. Tampere: Tammerprint Oy, 242–261.
- Siltala, Pirkko 2015. Identiteettiä etsimässä. Teoksessa Marja Vannti (toim.) Annetaan hyvään kotiin-adoptio elämän osana. Tampere: Tammerprint Oy, 262–290.
- Sinkkonen, Jari; Tervonen-Arnkil, Kaisa 2015. Adoptoidut lapset ja nuoret. Teoksessa Jari Sinkkonen ja Kaisa Tervonen-Arnkil (toim.) Lapsi uusissa oloissa. Tallinna: Printon, 42–49.
- Tilastokeskus 2016. Adoptioiden määrä väheni vuonna 2015. Viitattu 21.2.2017.
http://www.stat.fi/til/adopt/2015/adopt_2015_2016-06-10_tie_001_fi.html
- Tervonen-Arnkil, Kaisa 2015. Elämäkirjoa-tavoitteena hyvä adoptio. Teoksessa Marja Vannti (toim.) Annetaan hyvään kotiin-adoptio elämän osana. Tampere: Tammerprint Oy, 375–388.
- Varilo, Leena 2015. Tunteiden myrskyt ja tyvenet adoptioon osallisilla. Teoksessa Vannti, Marja (toim.) Annetaan hyvään kotiin-adoptio elämän osana. Tampere: Tammerprint Oy, 291–309.
- Ventelä, Lotta 2015. Mentalisaatio on avain toisen ymmärtämiseen. Adoptioperheet 15 (2), 21–22.
- Väestöliitto i.a. Monenlaiset perheet. Viitattu 11.7.2017.
http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/pienten_lasten_vanhemmat/lapsijaseksuaalisuus/usein-kysytyt-kysymykset/monenlaiset-perheet/
- Yhteiset Lapseemme ry A i.a. Yhteiset Lapseemme ry. Viitattu 30.5.2017.
<http://www.yhteisetlapseemme.fi/tule-mukaan/jarjestomme/>
- Yhteiset Lapseemme ry B i.a. Lapsi ja perhepalvelut. Viitattu 30.5.2017.
<http://www.yhteisetlapseemme.fi/lapsi-ja-perhepalvelut/>

Yhteiset Lapsemme ry C i.a. Ole rohkea ja reilu. Viitattu 30.5.2017.

<http://www.yhteisetlapsemme.fi/ole-rohkea-ja-reilu/>

Yhteiset Lapsemme ry D i.a. Kansainvälinen adoptio. Viitattu 30.5.2017.

<http://www.yhteisetlapsemme.fi/kansainvalinen-adoptio/>

Ylönen, Hilikka 2000. Lohditut linnut- Satujen merkitys lapselle. Tampere.

Tammer Paino Oy.

Ylönen, Hilikka. 2008. Sadut hoitavat. Teoksessa. Satuviitta. Helsinki: Tekijät ja Ensi- ja turvakotien liitto.

LIITE 1 Työpajan ohjeistus

LIITE 2 Sadun kuvat

LIITE 3 Kutsukirje vanhemmille

TULE MUKAAN LASTEN TYÖPAJAAN!

KEHITÄMME LUOVAA JA TOIMINNALLISTA TYÖPAJAA KANSAINVÄLISESTI ADOPTOIDUILLE
4-7-VUOTIAILLE LAPSILLE YHDESSÄ YHTEISET LAPSEMME RY:N KANSSA.

TYÖPAJAN TARKOITUKSENA ON ANTAA LAPSELLE VALMIUKSIA KOHDATA JA KÄSITELLÄ
ENNAKKOLUULOJA SEKÄ VAHVISTAA LAPSEN IDENTITEETTIÄ. TYÖPAJA TOTEUTETAAN RYHMÄNÄ
LASTEN KANSSA, ILMAN VANHEMPIA. TYÖPAJAN RUNKONA ON SATU, JOKA KÄSITTELEE ADOPTIOTA
JA ADOPTOITUJEN KOHTAAMIA ENNAKKOLUULOJA LASTEN KEHITYSTASON HUOMIOON OTTAEN.
SATUUN SISÄLTYY TOIMINNALLISTA JA LUOVAA TEKEMISTÄ, KUTEN TAIDETTA, LEIKKIÄ JA
LIIKUNTAA. TYÖPAJA ON LAPSELLE ENNEN KAIKKEA HAUSKA JA RIKASTUTTAVA KOKEMUS, JOSSA
HÄNELLÄ ON MAHDOLLISUUS PÄÄSTÄ POHTIMAAN RYHMÄSSÄ OHJATTUNA ADOPTIOON LIITTYVIÄ
ASIOITA.

TYÖPAJA KESTÄÄ NOIN YHDEN TUNNIN. TYÖPAJAN AIKANA VANHEMMAT VOIVAT Keskustella
VAPAASTI JA NAUTTIA KAHVITARJOILUSTA YHTEISET LAPSEMME RY:N TILOISSA. TYÖPAJA
TOTEUTETAAN YHTEISET LAPSEMME RY:N TOIMISTOLLA OSOITTEESSA:
POHJOINEN HESPERIANKATU 15 A 6. KERROS
HELSINKI

ILMOITTAUDU MUKAAN YHTENÄ TEILLE SOPIVANA PÄIVÄNÄ. MAINITSETHAN ILMOITTAUTUMISEN
YHTEYDESSÄ LAPSEN ETUNIMEN JA IÄN. RYHMÄKOKO ON 5-10 LASTA.

LAUANTAI 20.5, KELLO: 11:00-12:30
TIISTAI 30.5, KELLO: 17:00-18:30
KESKIVIIKKO 31.5, KELLO: 17:00-18:30

ILMOITTAUTUMINEN JA LISÄTIETOJA TYÖPAJASTA SÄHKÖPOSTIOSOITTEESTA:
KIA.KIVELA@GMAIL.COM
ILMOITTAUTUMISET VIIMEISTÄÄN 30.4.

OLEMME VIIMEISEN VUODEN SOSIONOMI- JA LASTENTARHANOPETTAJAOPISKELIJOITA DIAKONIA
AMMATTIKORKEAKOULUSTA. TYÖPAJA ON OSA OPINNÄYTETYÖTÄMME.

TERVETULOA!

KIA KIVELÄ JA AINO RAISKIO

YHTEISET
LAPSEMME RY

Ole rohkea ja reilu – uskalla välittää!

LIITE 4 Lupalappu vanhemmille

Raportoimme tämän työpajan kirjallisesti opinnäytetyöhömmme. Opinnäytetyö tulee myöhemmin näkyville Theseus-sivustolle. Työpajassa tehdään lasten kanssa yhdessä taideteos, joka tulee syyskuussa esille näyttelyyn Annantaloon. Kaikki raportointi ja tietojen käsittely tapahtuu nimettömänä, eikä kukaan ole tunnistettavissa opinnäytetyössä tai taideteoksesta.

Suostumus

(Allekirjoitus ja nimenselvennös)

Helsinki 13.5.2017

LIITE 5 Palautesähköposti

Hei,

Lämmin kiitos vielä osallistumisestanne lauantain työpajaamme. Työpaja sujui mukavasti ja toivottavasti lapset nauttivat siitä yhtä paljon kuin mekin.

Haluaisimme vielä kuulla teiltä hieman palautetta työpajasta ja sen järjestelyistä. Olisimme kiitollisia mikäli voitte vastata muutamaan kysymykseen:

1. **Mitä kautta kuulitte työpajasta?**
2. **Miten työpajan käytännön järjestelyt sujuivat?**
3. **Mitä ajatuksia työpaja herätti teissä ja lapsessanne?**
4. **Koitteko työpajan tarpeelliseksi ja tulisiko vastaavanlaista toimintaa järjestää jatkossa?**

Tässä vielä infoa syksyn taidenäyttelystä, minne voitte tulla ihailemaan lasten tekemää taideteosta:

”PIHALLA!? –taidenäyttely avaa katsojalleen ikkunan lastensuojelussa asuvien ja asuneiden lasten, nuorten ja aikuisten maailmaan. Näyttelyn tavoitteena on vaikuttaa suuren yleisön asenteisiin ja ennakkoluuloihin, sekä purkaa lastensuojeluun, sijaishuoltoon ja adoptioon liittyvää leimaa tuomalla esiin lasten, nuorten ja perheiden moninaiset tarinat lastensuojelussa ja sen rajapinnoilla.

Näyttelyssä ja työpajoissa keskitytään sijaishuollossa asuvien ja adoptoitujen lasten ja nuorten omaan taiteeseen sekä nähdäksi ja kuulluksi tulemiseen. Lisäksi mukana on myös yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden teoksia. Erityistä huomiota kiinnitetään toiveikkuuteen ja vaikeuksien voittamiseen.

Yhdessä Koettua on osa Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlavuoden ohjelmaa vuonna 2017.

Näyttelyyn on vapaa pääsy Annantalon aukioloaikoina.

Näyttelyn avajaiset on su 3.9.2017 klo 14-16 Annantalossa. Näyttely on auki 4.9.-30.9.2017”

Iloista ja rentouttavaa kesää teille
toivoo Kia ja Aino ☺

LIITE 6 Jälkimarkkinointisähköposti

Hei,

Toivottavasti teidän kesä on sujunut hyvin ja nyt on energiaa kulkea kohti tulevaa syksyä!

Muistutuksena vielä, että teimme satutyöpajassa yhdessä lasten kanssa taideteoksen PIHALLA!?-
taidenäyttelyyn jonka avajaiset on su 3.9.2017 klo 14-16 Annantalossa. Näyttely on auki 4.9-
30.9.2017. Tervetuloa!

Jos haluatte saada jatkossa infoa kansainvälisesti adoptoiduille lapsille suunnatusta toiminnasta, niin
kertokaa meille, niin annamme yhteistietonne myös Yhteiset Lapseemme ry:lle.

Laitoimme myös liitteeksi sadun jota käytimme työpajassa, mikäli haluatte vielä palata siihen lapsen
kanssa.

Iloista syksyä!
toivoo Kia ja Aino :)

LIITE 7 Kutsu Pihalla!?- taidenäyttelyyn

PIHALLA!?-TAIDENÄYTTELY

3.9.-1.10.2017
Annantalo, Annankatu 30, Helsinki

YHDESSÄ KOETTUA - 100-VUOTIAS SUOMI SIOJITETTUIJEN LASTEN SILMIN

Näyttely, joka purkaa lastensuojeluun liittyvää leimaa. Teokset avaavat katsojalleen ikkunan lastensuojelussa asuvien ja asuneiden lasten, nuorten ja aikuisten maailmaan.

Lastensuojelun entiset ja nykyiset asiakkaat ovat omien kokemustensa pohjalta luoneet lastensuojelua käsitteleviä teoksia, joista heijastuu aitoja tunteita, toiveita, näkemyksiä ja unelmia.

Näyttely keskittyy sijaishuollossa asuvien sekä adoptoitujen lasten ja nuorten omaan taiteeseen. Lisäksi mukana on yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden teoksia.

Näyttelyyn on vapaa pääsy Annantalon aukioloaikoina.

Lämpimästi tervetuloa mukaan!

Yhdessä Koettua –hanke on osa Suomi 100 –juhluvuoden ohjelmaa.

Annamme mielellämme myös tarvittavia lisätietoja:

Helena Inkinen
 Kokemusastaniuntija
 Pesäpuu ry
helena.inkinen@pesapuu.fi
 +358 40 705 3876
www.yhdessakoettua.fi